

Kultūra un māksla I (mūzika)

**Pamatkursa programmas paraugs
vispārējai vidējai izglītībai**

Valsts izglītības satura centrs | ESF projekts Nr.8.3.1.1/16/I/002
Kompetenču pieeja mācību saturā

Kultūra un māksla I (mūzika)

Pamatkursa programmas paraugs vispārējai vidējai izglītībai

Pamatkursa programmas paraugs ir izstrādāts Eiropas Sociālā fonda projektā
"Kompetenču pieeja mācību saturā" (turpmāk – Projekts).

Mācību satura izstrādi pirmsskolas, pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pakāpē
Projektā vadīja **Dace Namsone** un **Zane Oliņa**.

Pamatkursa programmas parauga izstrādi un sagatavošanu publicēšanai Projektā
vadīja **Inga Krišāne**.

Pamatkursa programmas paraugu izstrādāja **Austra Avotiņa, Zane Bēķe, Inta Godiņa,
Anda Laķe, Inese Pitkeviča, Ieva Švarca, Lita Vēvere, Ilze Vilkārse**.

Pamatkursa programmu izvērtēja ārējie eksperti: mācību satura recenzente
Inta Zankovska; zinātniskā recenzente **Ieva Rozenbaha**.

Projekts izsaka pateicību visām Latvijas izglītības iestādēm, kas piedalījās mācību satura aprobācijā.

ISBN **978-9934-540-87-5**

Saturs

levads			
Mērķis un uzdevumi			
Mācību saturs			
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni			
Ieteikumi mācību darba organizācijai			
Mācību satura apguves norise			
Kultūra un māksla I (mūzika). Pamatkursa programma	4	Pielikumi	43
	6	1. pielikums. Mācību priekšmetu kursu programmu paraugos lietotie kodi	43
	7	2. pielikums. Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas pamatkursā Kultūra un māksla I (mūzika) plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti	44
	8	3. pielikums. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot vispārējās vidējās izglītības pakāpi	49
	11	4. pielikums. Skolēnam attīstāmie ieradumi pamatkursos Kultūra un māksla I	51
	13	5. pielikums. Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas pamatkursu tematu pārskats	52
	16	6. pielikums. Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi (mūzika)	54

Levads

Pamatkursa programmas struktūra

Kultūra un māksla I (mūzika) pamatkursa programmas (turpmāk – programma) paraugs ir veidots, lai palīdzētu skolotājiem īstenot Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumos Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” (turpmāk – standarts) noteiktos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā.

Programmā iekļauti

- kursa mērķis un uzdevumi;
- mācību saturs;
- mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni;
- mācību satura apguves norise;
- ieteikumi mācību darba organizācijai.

Katram programmas tematam piedāvāti gan plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, gan to apguvei aptuveni paredzētais laiks, izmantojamās mācību metodes un nepieciešamie mācību līdzekļi. Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu apkopojošs uzskaitījums pievienots 6. pielikumā.

Programmā mācību saturs ir veidots atbilstoši standartā noteiktajiem kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem, no tiem atvasinot pamatkursā Kultūra un māksla I (mūzika) apgūstamos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus optimālajā mācību satura apguves līmenī.

Mācību satura apguves norisē parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegtas standarta prasības zināšanu apguvē, izpratnes veidošanā, kā arī prasmju un vērtībās balstītu ieradumu attīstīšanā. Ieteicamā mācību satura apguves norise veidota ar detalizētiem tematiem. Katrā tematā ir norādīti plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, to skaitā – **ziņas** (apraksta nozīmīgākās temata apguves rezultātā iegūtās zināšanas un izpratni par mācību jomas lielajām idejām), **prasmes, vērtībās balstīti ieradumi** un **kompleksi sasniedzamie rezultāti** (raksturo

skolēna spēju koordinēti lietot zināšanas, prasmes un ieradumus jaunās, neierastās situācijās). Katra temata ietvarā iekļautas arī nozīmīgākās skolēna darbības, kādas nepieciešamas šo rezultātu sasniegšanai. Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas tematu pārskats pievienots 5. pielikumā.

Programma veidota, paredzot, ka pamatkursa apguvei vidējās izglītības pakāpē tiks atvēlētas 210 mācību stundas. Taču skolai ir iespējams mainīt (palielināt vai samazināt) mācību stundu skaitu kursā, taču to nesamazinot vairāk par 15%. Ieteikumus mācību darba organizācijai skatīt programmas sadaļā “Ieteikumi mācību darba organizācijai”.

Programmas paraugam ir ieteikuma raksturs. Skolotāji var izmantot šo programmu vai arī pēc šī parauga izstrādāt savu programmu.

Mācību satura un pieejas akcenti

Vispārējās vidējās izglītības satura īstenošanas mērķis ir lietpratīgs skolēns, kurš apzinās savas personiskās spējas un intereses mērķtiecīgai personiskās un profesionālās nākotnes veidošanai, kurš ciena sevi un citus, padziļina zināšanas, izpratni, prasmes un turpina nostiprināt vērtības un tikumus atbilstoši saviem nākotnes mērķiem, atbildīgi, inovatīvi un produktīvi darbojas paša, ģimenes, labklājīgas un ilgtspējīgas Latvijas valsts un pasaules veidošanā. Vidējās izglītības pakāpes loma ir dot iespēju jauniešiem mācīties iedziļinoties atbilstoši viņu interesēm un nākotnes mērķiem, padziļinot un vispārinot pamatizglītībā apgūto (10./11. klase), un mācoties dziļāk – šaurākā mācību jomu lokā (11./12. klase).

Lietpratība jeb kompetence ir indivīda spēja kompleksi lietot zināšanas, prasmes un paust attieksmes, risinot problēmas reālās dzīves mainīgās situācijās. Tā ir spēja adekvāti lietot mācīšanās rezultātu noteiktā kontekstā (izglītības, darba, personiskajā vai sabiedriski politiskajā). Lietpratība jeb kompetence ir kompleksa – tā ietver zināšanas, izpratni, prasmes un ieradumus, kas balstīti vērtībās.

Lai katrā mācību priekšmetā un kursā ikvienam skolēnam nodrošinātu mūsdienīgas lietpratības izglītību, būtiski ikvienam skolotājam neatkarīgi no mācību priekšmeta plānot

un vadīt skolēna mācīšanos, izvirzot skaidrus sasniedzamos rezultātus, izvēloties atbilstošus un daudzveidīgus uzdevumus, sniedzot atbalstošu un attīstošu atgriezenisko saiti un iespēju mācīties iedziļinoties – skaidrot darbību gaitu, domāt par mācīšanos un sasniegto rezultātu; veidot fiziski un emocionāli drošu mācību vidi; regulāri sadarboties ar kolēģiem, kopīgi plānojot mācību satura īstenošanu un sekojot katra skolēna attīstības dinamikai, un veikt nepieciešamos uzlabojumus mācību procesā, ņemot vērā katra skolēna individuālās mācīšanās un attīstības vajadzības.

Mācīšanās mērķu sasniegšanai skolotājs izmanto tādas mācību organizācijas formas, kas atbilst skolēna mācīšanās vajadzībām, to skaitā optimālā un augstākā mācību satura apguves līmeņa rezultātu sasniegšanai. Nozīmīga laika daļa mācību procesā jāplāno mērķtiecīgi atbalstītam skolēna patstāvīgajam pētnieciskajam, sabiedriskajam vai jaunrades darbam. Šajā izglītības pakāpē skolotājam svarīgi rosināt skolēnus laikus un mērķtiecīgi apzināt savas intereses, vēlamos turpmāko studiju un profesionālās darbības virzienus un iespējas.

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas satura apguve skolēnam vidējā izglītības pakāpē turpina pamatizglītībā aizsāktu kultūras izpratnes veidošanu, tāpēc tā apgūvē svarīgi ņemt vērā šādus mācību satura un pieejas akcentus:

- mācību saturs veidots, ņemot vērā kultūras izpaušmju un to izpratnes veidošanu skolēnam pašam piedzīvojot, analizējot un reflektējot par savu kultūras un radošā darba pieredzi;
- radošajā darbībā skolēns izmanto apgūtās specifiskās prasmes pamatizglītības pakāpē iepazītajos mākslas veidos, padziļinot un nostiprinot arī teorētiskās zināšanas par šiem mākslas veidiem;
- satura apgūvē akcentēta skolēna personības identitātes veidošanās procesa izpēte un attīstība.

Pamatkursa Kultūra un māksla I (mūzika) programma veidota, īpaši ņemot vērā šādus mācību satura un pieejas akcentus:

- mācību saturs un tā apguves process ir veidots atbilstoši kopīgām mākslu raksturojošām pazīmēm un to nozīmei kultūras izpaušmēs;
- mācīšanās plānota kā kursa saturam atbilstošu kultūras parādību un notikumu piedzi-vošana klātienē, pētot kultūras procesus sev tuvā ikdienā, it īpaši iepazīstot mūziku tās profesionālajās izpaušmēs gan mūsdienās, gan vēsturiskajā attīstībā un praktiski – muzicējot;
- skolēns pakāpeniski padziļina personisko pieredzi kultūras procesu pētniecībā savā kopienā un ideju atklāsmē pašizpaušmē līdz kompleksai kultūras izpratnei;
- skolēnam ir radīta iespēja veidot savu pieredzi un attīstīt atbilstošus ieradumus, praktiski izmantojot mūzikas izteiksmes līdzekļus; akcentētas jaunrades un uzņēmējspējas, sadarbības un pašvadītas mācīšanās caurviju prasmes, sociāli emocionālā mācīšanās, un atbilstoši mākslas veida specifikai attīstīti ieradumi, veidojot estētisko, emocionālo, radošas darbības un sadarbības pieredzi;
- sniegts mērķtiecīgs atbalsts, īpašu nozīmi pievēršot regulāram, sistemātiskam, jēgpilnam skolēna un skolotāja sadarbības un refleksijas procesam, lai nostiprinātu iepriekš apgūtās prasmes un turpinātu attīstīt jaunas, piemēram, dažādas interpretācijas konkrētos mūzikas stilos, skaņdarbu aranžijas, veidot, pierakstīt un izpildīt dažādus pavadījumus, pašiem sacerēt un radīt jaunas muzikālas idejas – skaņdarbus un dziesmas, tās realizējot radošā projektā, kā arī dokumentējot un komentējot kultūras notikumus un mākslas darbus, radošas izpaušmes, kultūras projektus.

Mērķis un uzdevumi

Pamatkursā skolēni apgūst kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomās ietvertos sasniedzamos rezultātus.

- Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas apguves mērķis skolēnam ir
- skaidrot kultūras artefaktus, kultūras mantojuma daudzveidību un pārradīšanas iespējas;
 - apzināties savu kultūras piederību un identitāti, kopjot un attīstot to;
 - iepazīt laikmetīgo mākslu un kultūru kā sabiedrības vērtību izpaušmi;
 - mākslinieciski radošā darbībā mērķtiecīgi izmantot apgūtās specifiskās prasmes dažādos mākslas veidos un piedzīvot prieku radošajā darbībā;
 - iegūtās mākslinieciskās jaunrades pieredzi saistīt ar personisko izaugsmi un profesionālo mērķu sasniegšanu.

Pamatkursa Kultūra un māksla I (mūzika) mērķis skolēnam ir

- attīstīt daudzveidīgas kultūras izpratni, pilnveidojot zināšanas par mūzikas un mākslas veidu izpaušmēm mūsdienu kultūrā un to attīstību vēsturiskos kultūras laikmetos;
- pilnveidot prasmes mūzikā radošā darbībā, izzinot radošu procesu un gūstot pozitīvu radošu pieredzi;
- pilnveidot izpratni par kultūras mantojuma nozīmi un tā pārradīšanas iespējām;
- veidot ieradumu piedzīvot kultūras un mākslas procesus klātienē un iesaistīties tajos, veidojot emocionālu, māksliniecisku, ētisku un estētisku pieredzi.

Pamatkursa Kultūra un māksla I (mūzika) apguves uzdevumi ir dot iespēju skolēnam

- pilnveidot zināšanas par mūzikas un citu mākslas veidu izpaušmēm mūsdienu kultūrā un to attīstību vēsturiskos kultūras laikmetos;
- gūt pozitīvu pieredzi radošos procesos;
- veidot emocionālu, māksliniecisku, ētisku un estētisku pieredzi, klātienē piedzīvojot kultūras un mākslas procesus un reflektējot par tiem.

Mācību saturs

Tāpat kā pamatizglītībā, arī vidējās izglītības pakāpē mācību saturs ir veidots, fokusējoties uz skolēnam būtiskāko, lai veidotos lietpratība (kompetence) kā kompleks skolēna mācīšanās rezultāts ilgākā laika periodā. Mācību saturs ir organizēts saskaņā ar mācību satura būtiskākajiem pamatjēdzieniem jeb lielajām idejām (Li), kas skolēnam jāapgūst, lai veidotos vienota izpratne par apkārtējo pasauli un sevi tajā. Lielās idejas veido obligātā mācību satura strukturālo ietvaru; tām atbilstoši aprakstītas prasības mācību satura apguvei jeb plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, pabeidzot noteiktu izglītības pakāpi.

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas saturs ir strukturēts četrās lielajās idejās, kuras tiek kopīgi attīstītas visos mācību jomasursos, to skaitā pamatkursā Kultūra un māksla I (mūzika), un kuras turpina mācību jomas pamata izglītības pakāpes satura struktūru. Katra lielā ideja satur kompleksus sasniedzamos rezultātus. Sasniedzamie rezultāti formulēti no skolēna pozīcijām, akcentējot likumsakarības un skolēnam nozīmīgus mērķus.

1. Lielā ideja *Katru laikmetu un sabiedrību raksturo tai specifiskas kultūras pazīmes, kas radoši tiek izteiktas dažādos mākslas veidos* turpina un padziļina pamatizglītībā aizsākto katra mākslas veida specifisko izteiksmes līdzekļu iepazīšanu, skatot to no kultūras un sabiedrības attīstības aspekta un sasaistot ar kopējo katras sabiedrības kultūras pazīmju kopumu. Lielā ideja pamatizglītībā – *Katram mākslas veidam ir tam raksturīgi izteiksmes līdzekļi.*

2. Lielā ideja *Kultūras procesi un mākslas darbi pauž sabiedrības vērtības, to pārmantojamību un transformāciju, veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi* padziļina pamatizglītībā apgūto ar visai sabiedrībai nozīmīgu vērtību apzināšanās dimensiju. Lielā ideja pamatizglītībā – *Ideju, emociju un viedokļa paušanā nepieciešama drosmē, neatlaidība un gatavība izmēģināt dažādas pieejas.*

3. Lielā ideja *Radošajā procesā, iedvesmojoties no kultūras konteksta un sabiedrības vajadzībām, paplašinās kultūras pieredze, rodas jaunas idejas un inovācijas* akcentē kultūras konteksta nozīmi paša skolēna radošajā darbībā, kultūras pieredzē un apzinātā jaunrades procesā. Lielā ideja pamatizglītībā – *Radošajā darbībā cilvēks pēta un pauž savu identitāti, izprot atšķirīgus pasaules uzskatus un tradīcijas, novērtē mantojumu un mākslinieciskas inovācijas.*

4. Lielā ideja *Kultūras procesi rada pārmaiņas sabiedrībā. Mākslas darbiem ir mākslinieciska, sociāla un ekonomiska vērtība* padziļina pamatizglītībā aizsākto kultūras procesu

nozīmes pētniecību un izpratnes veidošanu par kultūru kā tautsaimniecības nozari. Lielā ideja pamatizglītībā – *Mākslas darbi rodas noteikta laikmeta un kultūras mijiedarbībā, tie veido daudzveidīgu pieredzi, attīsta estētisko un kultūras izpratni un spēj radīt pārmaiņas sabiedrībā.*

Lielās idejas palīdz skolēnam uztvert apkārtējo pasauli un kopsakarības, ļauj fokusēties uz būtiskāko un, jau no pirmsskolas pēctecīgi attīstot izpratni, skaidri saprast, ko viņš mācās un kur viņam šīs zināšanas un prasmes noderēs. Lielās idejas ir ietvars, kas ļauj gan skolēnam, gan skolotājam pievērst uzmanību galvenajam.

Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācību jomā un no tiem atvasinātie sasniedzamie rezultāti kursa programmā ir kompleksi – galarezultāts veidojas darbībā, kura ietver gan vienas vai vairāku mācību jomu zināšanas, izpratni un prasmes, gan caurviju prasmes, gan vērtībās balstītus ieradumus. Katra mācību priekšmeta skolotāja viens no uzdevumiem ir visu to attīstīt.

Pamatkursā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti saskaņā ar vispārējās vidējās izglītības standartu (skatīt 9. pielikumu Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumos Nr. 416) iekļauti programmas 2. pielikumā.

Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs vispārējās vidējās izglītības pakāpes noslēgumā iekļauti programmas 3. pielikumā.

Skolēnam attīstāmie ieradumi mācību priekšmeta pamatkursā atrodami 4. pielikumā.

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Vērtēšanas pieeja un pamatprincipi

Viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem, īstenojot mūsdienīgu izglītību, kuras rezultāts ir patiesa izpratne, spēja izmantot skolā apgūto neierastās situācijās un lietpratība, ir esošās vērtēšanas prakses pārvērtēšana, atbilstoši saskaņojot vērtēšanas mērķi, formu un saturu.

Vērtēšanas uzsvars mainās no skolēna mācību sasniegumu novērtēšanas uz vērtēšanu, lai uzlabotu mācīšanos. Vērtēšana, lai uzlabotu mācīšanos, ir efektīvas atgriezeniskās saites sniegšana skolēnam, dodot viņam iespēju un laiku uzlabot savu sniegumu atbilstoši plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem un vērtēšanas kritērijiem.

Vērtēšana primāri ir neatņemama mācīšanās sastāvdaļa, kas gan skolotājam, gan skolēnam ļauj plānot uzlabojumus mācību procesā. Vērtēšana nav tikai vērtējuma izlikšana, piemēram, atzīmes veidā.

Vērtēšanas uzsvaru maiņa ir svarīga arī skolas līmenī. Kļūst nozīmīgi veidot sistēmas, kuras ļauj sekot līdzi katra skolēna izaugsmei un sniegt atbalstu tieši tajā laikā un vietā, kad un kur tas ir nepieciešams.

Vērtēšanai standartā ir noteikti šādi pamatprincipi.

- 1. Sistēmiskuma princips** – mācību snieguma vērtēšanas pamatā ir sistēma, kuru raksturo regulāru un pamatotu, noteiktā secībā veidotu darbību kopums.
- 2. Atklātības un skaidrības princips** – pirms mācību snieguma demonstrēšanas skolēnam ir zināmi un saprotami plānotie sasniedzamie rezultāti un viņa mācību snieguma vērtēšanas kritēriji.
- 3. Metodiskās daudzveidības princips** – mācību snieguma vērtēšanai izmanto dažādus vērtēšanas metodiskos paņēmienus.
- 4. Iekļaujošais princips** – mācību snieguma vērtēšana tiek pielāgota ikviena skolēna dažādajām mācīšanās vajadzībām, piemēram, laika dalījums un ilgums, vide, skolēna snieguma demonstrēšanas veids, piekļuve vērtēšanas darbam.
- 5. Izaugsmes princips** – mācību snieguma vērtēšanā, īpaši mācīšanās posma noslēgumā, tiek ņemta vērā skolēna individuālā mācību snieguma attīstības dinamika.

Kursa apgūvē plānota skolēnu darbība dažāda apjoma pētnieciskos, sabiedriskos un jaunrades projektos, kuru ļoti svarīgi vērtēt procesā – sniedzot regulāru atgriezenisko saiti snieguma uzlabošanai, izpratnei katra projekta posma (plānošanas, īstenošanas un izvērtēšanas) nozīmei rezultāta sasniegšanā.

Vērtēšanas norises laiku mācību procesā un biežumu, saturu, uzdevuma veidu, vērtēšanas formu un metodiskos paņēmienus, vērtēšanas kritērijus, vērtējuma izteikšanas veidu un dokumentēšanu izvēlas atbilstoši vienam no trim vērtēšanas mērķiem – diagnosticējošā, formatīvā vai summātīvā vērtēšana. Informācija par tiem ir apkopota tabulā.

Vērtēšanas veidi Vērtēšanas aspekti	Diagnosticējošā vērtēšana	Formatīvā vērtēšana	Summatīvā vērtēšana
Vērtēšanas mērķi	Noteikt skolēna apgūtās zināšanas, izpratni, prasmes, vērtībās balstītus ieradumus un kompleksus sasniedzamos rezultātus (turpmāk – plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus) mācību procesa plānošanai un pilnveidei, piemēram, turpmāko plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu precizēšanai, mācību uzdevumu izvēlei.	Noteikt skolēna apgūtos sasniedzamos rezultātus atgriezeniskās saites sniegšanai skolēnam un skolotājam, lai uzlabotu skolēna sniegumu un plānotu turpmāko mācību procesu. Veicināt skolēna mācību motivāciju attīstīt pašvadītas mācīšanās prasmes, iesaistot viņu vērtēšanas procesā.	Noteikt skolēna apgūtās zināšanas, izpratni, prasmes, vērtībās balstītus ieradumus un kompleksus sasniedzamos rezultātus (turpmāk – plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus) mācību rezultāta novērtēšanai un dokumentēšanai. Summatīvās vērtēšanas rezultātus var izmantot arī, piemēram, lai uzlabotu skolēna sniegumu, izvērtētu mācību procesā izmantotās metodes, pieņemtu lēmumus par turpmāko darbu.
Norises laiks mācību procesā un biežums	Ieteicams veikt temata, mācību kursa vai mācību gada sākumā.	Veic mācību procesa laikā. Skolotājs to organizē pēc nepieciešamības.	Veic mācīšanās posma (piemēram, temata, vairāku tematu vai temata loģiskās daļas, izglītības posma vai pakāpes) noslēgumā.
Vērtēšanas saturs	Saturu veido iepriekšējā mācīšanās posmā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, kuri nepieciešami turpmākā mācību satura apguvē.	Saturu veido plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācīšanās posma laikā.	Saturu veido plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācīšanās posma noslēgumā.
Vērtēšanas uzdevumu veidi	Uzdevuma veidu skolotājs izvēlas atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam. Tas var būt, piemēram, atbilžu izvēles uzdevums, īso atbilžu uzdevums, strukturēts uzdevums, esejas tipa uzdevums, uzdevums, kurā skolēns var demonstrēt savu sniegumu darbībā vai izstrādājot produktu.		
Vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	Mutiski, rakstiski, praktiski vai kombinēti. Novērošana, saruna, aptauja, uzdevumu risināšana, darbs ar tekstu, demonstrējums, vizualizēšana, eseja, projekts, diskusija, etīde u. tml.		
Vērtēšanas kritēriji, to izveide	Kritēriji nepieciešami vērtēšanas objektivitātes nodrošināšanai. Kritērijus izstrādā skolotājs atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam, vērtēšanas formai un metodiskajam paņēmienam. Kritēriju izstrādē un vērtēšanā var iesaistīt skolēnus, lai pilnveidotu skolēna pašvadītas mācīšanās prasmes.		
Vērtējuma izteikšanas veids un dokumentēšana	Vērtējumu izsaka, dokumentē un komunicē atbilstoši mērķauditorijai (piemēram, skolēns, kolēģis, atbalsta personāls, skolas vadība, vecāks), lai mērķtiecīgi atbalstītu skolēna mācīšanos un sekotu līdzi skolēna sniegumam ilgtermiņā. Vērtējumu var izteikt apguves līmeņos, procentos, punktos, ieskaitīts/neieskaitīts u. tml.	Vērtējumu vidējās izglītības pakāpē izsaka 10 ballu skalā katrā mācību priekšmeta kursā atbilstoši plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.	

Vērtēšanas saturs, kritēriji, formas un metodiskie paņēmieni

Pamatkursā tematu ietvaros paredzēti četrus veidus plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti: ziņas, prasmes, vērtībās balstīti ieradumi, komplekss sasniedzamais rezultāts. Plānojot vērtēšanu, skolotājam svarīgi izvēlēties plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam atbilstošus kritērijus, metodiskos paņēmienus un uzdevumu vērtēšanas veidu.

Ziņu apguve parāda skolēna izpratni. Tā attiecas uz standartā plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem, kuri parasti sākas ar darbības vārdiem “aparaksta”, “skaidro”, “pamato” u. c. Piemērs: “Atšķir dažādu mūzikas vēstures periodu un laikmetīgās mūzikas skaņdarbus un tos raksturojošos mūzikas valodas elementus (melodiju, skaņkārtu, ritmu, metru, tempu, dinamiku, mūzikas formu), analizē to lietojuma mērķus konkrētā komponista mūzikas valodā, pastarpināti atklājot sava laika sabiedrības vērtības un idejas. Raksturo stilistikas izpausmes Latvijas komponistu mūzikā.”; plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns parāda, veicot uzdevumus, muzicējot, risinot problēmas, piedaloties sarunās vai diskusijās u. tml. To vērtē atbilstoši kritērijiem.

Prasmju apguvi skolēns demonstrē darbībā (piemēram, dzied vai spēlē pēc dzirdes, pēc notīm, saklusa un pieraksta melodijas, intervālus, akordus, to secības, analizē mūzikas izteiksmes līdzekļus dotos mūzikas piemēros); to vērtē, izmantojot snieguma līmeņa aprakstu. Piemērs: “Saskata specifisku mūzikas izteiksmes līdzekļu lietojumu dažādu laikmetu mūzikā un tās interpretācijās mūsdienu mūzikā.”

Ieradumus, kas balstīti vērtībās, skolēns demonstrē darbībā; tos vērtē, novērojot skolēna darbību ilgākā laikposmā, īpaši situācijās, kuras ietver izvēles iespējas. Piemērs: “Attīsta ieradumu patstāvīgi izvērtēt kultūras procesus, meklēt kopsakarības ar vēstures kontekstu. (Vērtība – kultūra; tikums – atbildība)”.

Kompleksu sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns demonstrē darbībā. Piemērs: “Rada savu interpretāciju kāda brīvi izvēlēta vēsturiskā mūzikas stila instrumentālajam skaņdarbam vai dziesmai”. Kompleksa sasniedzamā rezultāta vērtēšanai izmanto dažādas formas – rakstveida, mutvārdu vai kombinēts pārbaudes darbs, individuāls vai grupas projekts.

Ieteikumi mācību darba organizācijai

1. Starppriekšmetu saikne

Pamatkursa programmā katrā konkrētā temata/moduļa aprakstā ir īsi raksturota starppriekšmetu saikne ar citos mācību priekšmetos apgūto vai tiem aktuālo. Plānojot pamatkursa saturu apguvi, jāņem vērā, ka starp kursiem pastāv vairāki starpdisciplināritātes līmeņi, kas izpaužas gan kursu tematos, gan apgūstamajās prasmēs, proti,

- zinātniskā valodas stila un zinātniskā teksta izstrādes jautājumi ir aktuāli visu kursu saturā vidējās izglītības pakāpē; latviešu valodas pamatkursā optimālajā mācību satura apguves līmenī tiek attīstīta un pilnveidota izpratne par zinātniskā stila īpatnībām un tā izmantojumu tekstu veidošanā (zinātniska teksta uzbūve, argumentācija, teksta noformēšanas prasības, atsauču veidošana, zinātniskā stila izteiksmes līdzekļi un gramatiskās īpatnības, iesaiste diskusijā), taču citu mācību jomuursos, to skaitā pamatkursā Kultūra un māksla I (mūzika), tiek attīstītas un pilnveidotas skolēna prasmes lasīt un veidot savas nozares zinātniskos tekstus, pievēršot uzmanību zinātniskā teksta struktūras, metožu izvēles un noformēšanas, kā arī terminoloģijas lietojuma īpatnībām, tādēļ svarīgi plānot šo prasmju nostiprināšanu saziņā ar latviešu valodas skolotāju, piemēram, rakstot recenzijas par kultūras notikumiem, koncertiem;
- lai skolēns sasniegtu B2 (spēja lietot svešvalodu mācību un profesionālajām vajadzībām) valodas apguves līmeni vismaz vienā svešvalodā vidējās izglītības pakāpē, ne tikai svešvalodu, bet arī visu citu mācību priekšmetu skolotāju, to skaitā pamatkursa Kultūra un māksla I (mūzika), uzdevums ir dot iespēju skolēniem uzlabot savas svešvalodu zināšanas ar mācību saturu saistītā kontekstā, piemēram, izmantojot daudzveidīgus mācību resursus svešvalodās, vadot stundas pilnībā vai daļēji svešvalodās, sadarbojoties ar svešvalodu skolotāju, iegūstot informāciju par kultūras, mākslas un mūzikas procesiem pasaulē no literatūras un informācijas avotiem svešvalodās;
- vidējās izglītības pakāpē skolēnam jāspēj izmantot savas pamatzinātniskās iegūtās digitālās iemaņas un zināšanas tādā mērā, lai varētu tās brīvi lietot arī citosursos; vidējās izglītības pakāpē tehnoloģiju mācību jomas – datorikas, programmēšanas un dizaina un tehnoloģiju – pamatkursos vidējās izglītības pakāpē skolēni turpinās attīstīt prasmes tiešsaistes komunikācijas rīku izmantošanā, liela apjoma tekstu strukturēšanā, liela apjoma datu apstrādei un vizualizācijai, informācijas dizaina risinājumu izstrādē, to skaitā nošu partitūru veidošanā, mūzikas digitālā atskaņošanā; ieteicams visu kursu skolotājiem, to

skaitā pamatkursa Kultūra un māksla I (mūzika) skolotājiem, plānot mērķtiecīgu digitālo prasmju izmantošanu sadarbībā ar tehnoloģiju mācību jomas skolotājiem;

- cieša sadarbība pamatkursa Kultūra un māksla I (mūzika) skolotājam jāveido ar citu humanitāro (valodu, sociālās un pilsoniskās) jomu kursu skolotājiem, definējot katrā kursa galvenos fokusus, lai mācību procesā skolēnam veidotos vienots redzējums par kultūras un sociālajiem procesiem un viņš vislietderīgāk spētu savas konkrētajā kursā apgūtās prasmes pielietot personības izaugsmes procesā, profesionālās karjeras veidošanā un ikdienas dzīvē;
- veidojot radošo un kultūras pieredzes dienasgrāmatu, kurā rakstiski fiksēti kultūras pasākumu un klātienē piedzīvojumu apraksti un refleksija par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi, jāpanāk, ka šī dienasgrāmata ir ne tikai gadījuma rakstura kultūras jomas faktu aprakstu krājums, bet ka tā ir kultūras starpdisciplināras izpratnes, pamatotas izvēles, personīgās gaumes un mērķtiecīgas izglītības apliecinājums.

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas saturs veidots, lai, apgūstot jomas pamatkursus, skolēnam veidotos izpratne par kultūras procesiem vēsturiskās attīstības perspektīvā. Pārskatu par visiem kultūrvēsturiskajiem periodiem (kultūras laikmetiem) un mākslas stiliem skolēnam plānots apgūt pamatkursa Kultūra un māksla I (mūzika) 1. tematā, un arī pamatkursa Literatūra I saturs veidots vēsturiskās attīstības perspektīvā, tāpēc satura apguves saskaņošanai nepieciešama šo kursu skolotāju cieša savstarpēja sadarbība.

2. Stundu sadalījums

Kursa sasniedzamo rezultātu apguvei skolotājam svarīgi izmantot daudzveidīgas mācību darba organizācijas formas, to skaitā nozīmīgu daļu laika mācību procesā atvēlot mērķtiecīgi atbalstītam skolēna patstāvīgam – pētnieciskajam, sabiedriskajam vai jaunrades – darbam. Skolotājam tādēļ sabalansēti jāplāno mācību darbs stundā, atvēlot atbilstošu laiku skolotāja mērķtiecīgi virzītam un atbalstītam skolēnu patstāvīgam darbam klasē, tai skaitā izmantojot skolā vai kopienā izmantojamus informatīvos resursus u. tml. Tikpat svarīgi skolotājiem izsvērti plānot un savstarpēji koordinēt skolēnu patstāvīgā darba apjomu un saturu ārpus mācību stundām, paredzot, ka skolēni ārpus mācību stundas vidēji nedēļā papildus pavadīs aptuveni trešdaļu no kursa mācību stundu skaita.

3. Dažādas mācību darba organizācijas formas

Ieteicams satura apguvi plānot sistemātiski un pēctecīgi, vienojoties ar skolēniem par mācību uzdevumiem, kuri veicami regulāri, kā, piemēram, klātienē kultūras notikumu pieredzes dokumentēšana, regulāra refleksija par sava radošā procesa pieredzi, jau pamatskolā apgūto mūzikas prasmju pilveidošana.

Ieteicams mūzikas prasmju pilveides procesu organizēt atbilstoši konkrēta skolēna interesēm un muzikālajām dotībām, jau pamatkursa sākumā rosināt tās saistīt ar 5. temata īstenošanu individuāli vai grupā. Piemēram, skolēni, kuri spēlē mūzikas instrumentu, pastiprināti attīsta mūzikas instrumenta spēles iemaņas, savukārt, tie, kuri vēlas attīstīt vokālās iemaņas, pilnveido dziedāšanu skolotāja vadībā.

Mācībām atvēlētais laiks līdzvērtīgi jāsadala starp kultūras un mūzikas vēstures studijām, zināšanu nostiprināšanu mūzikas teorijā, praktisko instrumentu spēli, dziedāšanu un kopīgu muzicēšanu visdažādākajās formās, īpašu uzsvārumu liekot uz mūzikas, mākslas un kultūras pasākumu piedzīvošanu klātienē. Svarīgi šos pasākumus apmeklēt ar konkrētu mērķi – piedzīvot, analizēt, vērtēt, diskutēt, salīdzināt ar citiem līdzīgiem vai atšķirīgiem pasākumiem, iedvesmoties, virzot uz mērķi – radīt pašam savas muzikālas idejas, tās īstenojot praktiskā muzikālā darbībā gan atskaņojot, gan interpretējot, gan pašam sacerot savus jaunrades darbus. Skolotājs piedāvā stratēģijas, kopīgi ar skolēniem izstrādā kritērijus, kopīgi analizē un vērtē paveikto.

Mācību satura apguves norise

Pamatkurss Kultūra un māksla I (mūzika) ir veidots pamatjautājumos analogiski kā pārējie optimālā apguves līmeņa pamatkursi Kultūra un māksla I – Kultūra un māksla I (teātra māksla) un Kultūra un māksla I (vizuālā māksla), ietverot dalījumu tematiski līdzīgos piecos tematos. Katrā no četriem tematiem – *Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā*, *Kultūras mantojuma daudzveidība*, *Kultūras piederība un identitāte*, *Kultūras pieprasījums un piedāvājums* – ietver regulāru kultūras pieredzi klātienē, izvēloties daudzpusīgu kultūras piedāvājumu, dažādu mākslas veidu norises, šo pieredzi dokumentējot. Piekto tematu *Radošā/pētniecības procesa pieredze* paredzēts īstenot, piedāvājot skolēnam atbilstoši viņa interesēm individuāli vai grupā veikt lielāka apjoma pētniecisko, sabiedrisko vai radošo projektu,

procesu dokumentējot un darbojoties paralēli un secīgi atbilstoši pārējo četru tematu apguvei, kā tas redzams tabulā **Tematu secības un darbību struktūras paraugs**. Tieši tāpat paralēli visiem tematiem attīsta un pilnveido muzikālās prasmes un iemaņas kā mūzikas teorijas apgūvē, tā arī praktiskajā muzicēšanā, dziedot un spēlējot mūzikas instrumentus. Tas, savukārt, ietver muzikālo spēju attīstību atbilstoši katra skolēna zināšanu, prasmju un muzikālo dotību līmenim. Skolotāja uzdevums ir sabalansēt individuālās un grupas kopējās vajadzības, piedāvājot uzdevumus, ar kuru palīdzību visi kopā var piedalīties procesā, katram attīstot savas individuālās prasmes, izvirzot konkrētus, personiski nozīmīgus mērķus un sasniedzamos rezultātus.

Tematu secības un darbību struktūras paraugs

<p>Darbības, kas noris visu tematu apguves laikā un ir specifiskas mūzikā:</p> <p>izpratnes veidošana par vēsturiskās un laikmetīgās mūzikas attīstības priekšnoteikumiem un kopsakarībām, iedvesmas paraugu meklēšana, mūzikas teorijas zināšanu nostiprināšana un pilnveidošana, kas balstīta praktiskajā muzicēšanā (dziedot un spēlējot mūzikas instrumentus pēc dzirdes, pēc notīm), mūzikas klausīšanās, mūzikas piemēru analizēšana, salīdzināšana, koncertu, skaņdarbu, interpretāciju recenzēšana.</p>	<p>1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā</p> <p>Kultūras noteiktais dzīvesveids. Kultūras izpausmju, vērtību mainība laikā.</p>	<p>2. Kultūras mantojuma daudzveidība</p> <p>Kultūras mantojums personiskajā un ikdienas pieredzē. Mantojuma veidošanās un nozīme. Dažādu mantojuma veidu saglabāšana, praktizēšana un tālāk nodošana.</p>	<p>3. Kultūras piederība un identitāte</p> <p>Kultūras nozīme savas un vienaudžu identitātes veidošanā: valoda un kultūrtelpa. Latviskās kultūrtelpas saglabāšana. Kultūras piederība un identitāte daudzveidīgā kultūrvidē.</p>	<p>4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums</p> <p>Kultūras patēriņš. Profesionālās nodarbinātības iespējas kultūras jomā un radošajās industrijās.</p>	<p>5. Radošā/pētniecības procesa pieredze</p> <p>Tēls un ideja laikmeta kontekstā. Mākslas izteiksmes līdzekļu starpdisciplināritāte radošā darbībā.</p>
<p>Kultūras notikumu piedzīvošana klātienē atbilstoši visiem tematiem dažādos mākslas veidos, akcentējot mūzikas izpausmju daudzveidību.</p>					

Mācību satura apguves norise ietver

- 1) kursā apgūstamos tematus;
- 2) tajos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus;
- 3) apguvei paredzēto laiku;
- 4) nepieciešamās skolēna darbības sasniedzamo rezultātu apguvei;
- 5) tematu apguvei izmantojamās mācību līdzekļus un metodiskos paņēmienus.

Šajā sadaļā ar detalizētu temata ietvara struktūras parauga palīdzību parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegtas standarta prasības zināšanu apgūvē, izpratnes veidošanā, prasmju un vērtībās balstītu ieradumu attīstīšanā. Programmā lietoto kodu skaidrojums pievienots 1. pielikumā.

Temata ietvara struktūras paraugs

Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums
----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Temata apguvei ieteicamais laiks

Temata apguves mērķis – tematā plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu kopums un apguves pamatojums.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
Apraksta nozīmīgākās temata apguves rezultātā iegūtās zināšanas un izpratni par mācību jomas lielajām idejām. Iekavās norādīts kods standarta attiecīgās mācību jomas plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu tabulā, uz kuru lielo ideju attiecas konkrētā ziņa.	Mācību priekšmetam specifiskās un vispārīgās jeb caurviju prasmes, ko skolēns apgūs attiecīgajā tematā.
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Skolēna spēja koordinēti lietot zināšanas, prasmes un ieradumus jaunās, neierastās situācijās. Iekavās norādīts kods no standarta attiecīgās mācību jomas plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu tabulas. Ja tematā tiek pilnībā sasniegts tabulā minētais plānotais skolēnam sasniedzamais rezultāts, pirms koda iekļauta vienādības zīme.	Vērtībās balstīti ieradumi, kuru attīstīšanai plānots pievērst pastiprinātu uzmanību attiecīgajā tematā.
Jēdzieni – nozīmīgākie jēdzieni, par kuriem skolēns gūs izpratni tieši šajā tematā.	

Temata apguves norise

Temata vienuma nosaukums	Tematā plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu apguvei nepieciešamās skolēna darbības. Tabula veidota, grupējot apgūstamos sasniedzamos rezultātus un katrai sasniedzamo rezultātu grupai jeb temata vienumam piedāvājot nepieciešamās skolēna darbības. Tabulā nav uzskaitītas visas iespējamās skolēna darbības, norādīts uzdevumu skaits, vingrināšanās ilgums vai intensitāte. Galvenā uzmanība pievērsta skolēna darbību veidiem un būtībai.
Temata vienuma nosaukums	
Temata vienuma nosaukums	

Mācību līdzekļi – tieši šī temata apguvei nepieciešamo mācību līdzekļu uzskaitījums.

Starppriekšmetu saikne – norāda, kā skolēns apgūs ar attiecīgo tematu saistītus sasniedzamos rezultātus kontekstā ar citiem mācību priekšmetiem.

Metodiskais komentārs – attiecīgā mācību priekšmeta nozīmīgu saturisku vai metodisku jautājumu skaidrojums, kas aktuāls tieši šī temata apgūvē.

Papildu iespējas – papildu idejas un ieteikumi, kā vēl paplašināt un padziļināt skolēna mācīšanās pieredzi attiecīgajā tematā, piemēram, ieteikumi mācību ekskursijām, pētniecības projektiem.

Kultūra un māksla I (mūzika)
Pamatkursa programma

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
---	---	--	--	---

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā.

Kultūras noteiktais dzīvesveids. Kultūras izpausmju, vērtību mainība laikā.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: izzināt kultūras laikmeta pazīmes un artefaktus, meklēt un saskatīt iepriekšējo kultūras laikmetu atsaucis mūsdienu kultūras procesos un mūzikā. Gūt pieredzi radošā muzikālā procesā, atklājot un pilnveidojot personisko ētisko un estētisko vērtību izpratni un empātiju mūsdienu pasaulē.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> Katru sabiedrību, laikmetu raksturo tai specifiskas kultūras pazīmes un artefakti. (VSK.K.Li.1.) Mākslas valoda liecina par laikmeta un sabiedrības vērtībām. (VSK.K.Li.2.) Kultūras zīmju un simbolu valoda ir daudznozīmīga un ikdienā klātesoša. (VSK.K.Li.2.) Radoša muzikālā darbība dod iespēju izprast mākslas ideju un procesu rašanos un attīstību. (VSK.K.Li.3.) Kultūras procesi gan rada, gan mākslas darbos pauž pārmaiņas sabiedrībā. (VSK.K.Li.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> Atšķir un salīdzina kultūru raksturojošās pazīmes nozīmīgākajos kultūras laikmetos dažādos pasaules reģionos. (K.O.1.1.) Saskata, raksturo un komentē, kā kultūras izpausmēs un 20. un 21. gs. dažādu žanru, stilu mūzikā, t. sk. Latvijas kultūrvidē, izmantotie mūzikas izteiksmes līdzekļi atklāj dažādas idejas un sabiedrības vērtības. (K.O.1.2.) Saskata kopsakarības starp vienaudžu muzikālās jaunrades aktivitātēm un mūsdienu, kā arī tradicionālajiem kultūras artefaktiem, komponistiem, izpildītājmāksliniekiem, zīmēm un simboliem, rituāliem, svētkiem, Latvijas reģionu kultūras vērtībām. (K.O.2.7.) Vērtē klātienē piedzīvotos vai dokumentētos (video, audio, aprakstos) kultūras un mākslas notikumus (izrādes, literārus sarīkojumus, kinofilmas, izstādes, koncertus, starpdisciplinārus mākslas festivālus) pēc mērķtiecīgi izvēlētiem (mākslas veida, teritoriāliem, estētiskiem, emocionāliem vai citiem) kritērijiem. Prezentē un vērtē savu un vienaudžu intelektuālo un emocionālo pieredzi. Reflektē par savu kultūras pieredzi un iedvesmu jaunradei. (K.O.2.1.; K.O.2.2.) Pamatojoties uz dzīves un mākslas procesu novērojumiem, estētiskiem un ētiskiem impulsiem, ģenerē jaunas muzikālas idejas, formulē savu personisko attieksmi pret sabiedrībai un sev nozīmīgām idejām un procesiem. Izvēlas radošā projekta mērķus atbilstoši formulēto ideju nozīmīgumam un īstenošanas iespējām. (K.O.3.4.) <p>Muzikālās prasmes (attīsta, nostiprina)</p> <ul style="list-style-type: none"> Saskata specifisku mūzikas izteiksmes līdzekļu lietojumu dažādu laikmetu mūzikā un tās interpretācijās mūsdienu mūzikā. (K.O.1.2.) Radošā muzikālā uzdevumā lieto dažādu laikmetu mūzikai raksturīgo mūzikas valodu. (K.O.1.3.) Dzied un spēlē pēc dzirdes un pēc notīm dažādu laikmetu instrumentālus skaņdarbus, dziesmas, veido savas interpretācijas, partitūras, aranžijas/pārveides. (K.V.1.3.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> Atpazīst specifisku mūzikas izteiksmes līdzekļu, kultūras zīmju un simbolu lietojumu audiovizuālajā mākslā un kultūrā. (K.1.2.) Demonstrē savu interpretāciju kāda brīvi izvēlētā vēsturiskā mūzikas stila instrumentālam skaņdarbam vai dziesmai. (K.O.1.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> Attīsta ieradumu lietpratīgi un atbildīgi atlasīt, lietot un salīdzināt daudzveidīgus digitālus avotus (digitāli arhīvi, datubāzes, muzeji, bibliotēkas) kultūras satura apguvei, kultūras mantojuma pētniecībai un digitalizācijai un mērķtiecīgi tos izmantot savā darbā. (Vērtība – kultūra; tikumi – atbildība, tolerance) Attīsta ieradumu patstāvīgi izvērtēt kultūras procesus, meklēt kopsakarības ar vēstures kontekstu. (Vērtība – kultūra; tikums – atbildība) Attīsta ieradumu radoši un mērķtiecīgi pašizpausties un gūt jaunu pieredzi dažādos mākslas veidos. (Vērtība – brīvība; tikumi – drosmība, gudrība, atbildība) Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot sava radošā darba procesu un rezultātu, uzklusot dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem. (Vērtība – darba tikums; tikumi – atbildība, centība)
<p>Jēdzieni: kultūra, kultūras kopiena, kultūras pieredze, subkultūra, elitārā kultūra, etniskā kultūra, masu kultūra, artefakts, simbols, kultūrvaronis, zīmols, naratīvs, skatuves māksla, mākslas stili un virzieni, romānika, gotika, renesanse, baroks, klasicisms, romantisms, modernisms, postmodernisms, laikmetīgā māksla un mūzika.</p>	

Temata apguves norise

<p>Analizē, izvērtē un demonstrē citiem savu kultūras pieredzi un muzikālo gaumi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Grupu darbā, izmantojot dažādas informācijas ieguves metodes (piemēram, intervijas, plašsaziņas līdzekļu analīzi), veido dažādu sabiedrības/grupu/kopienu "socioloģisko portretu". • Iepazīst sabiedrības kultūras vajadzības/patēriņu, viedokļus, lai noskaidrotu līdzīgo un atšķirīgo kultūras produktu izvēlē. Pamato, vai līdzības/atšķirības var pastāvēt un izpausties vienlaicīgi. • Aktuālajā kultūras piedāvājumā (repertuārs, pasākumu reklāmas, pasākumu programmas u. c.) atrod un piedāvā iepazītajai grupai piemērotu kultūras pasākumu. Balstoties uz pieejamo informāciju, izvērtē, kā zināšanas par kultūras zīmēm/vērtībām palīdz dziļāk izprast mākslinieku vēstījumu. • Diskutē, vai mainās attieksme, emocijas, līdzpārdzīvojums, piedzīvojot kultūras notikumu klātienē vai digitālajā vidē. • Reflektē par savu kultūras un muzikālo pieredzi video/audio ieraksta, stāstījuma/rakstiskā formā vai grupas pārrunās. • Ar muzikāliem piemēriem demonstrē personīgo muzikālo gaumi. • Diskutē par savu vienaudžu muzikālās gaumes atšķirībām un to iemesliem.
<p>Sistematizē zināšanas par mūzikas attīstības pēctecību un saista ar galvenajām vērtībām katrā laikmetā</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aktualizējot pamatskolā iegūtās zināšanas par kultūras laikmetiem (piemēram, viduslaikiem, renesansi, baroku, klasicismu, romantismu u. tml.) veido laika līniju par mūzikas attīstības pēctecību. • Izvēlas vienu artefaktu mūzikā, atpazīst un skaidro tajā izmantotos simbolus un zīmes, mūzikas izteiksmes līdzekļus. Nosaka izvēlēto zīmju, simbolu un ideju vēsturisko izcelsmi un kultūras piederību (piemēram, mūzikas žanrs, tā izcelsme; atskaņotājsastāvi – to mainība laika gaitā; vokālās manieres dažādos laikmetos, mūzikas instrumenta/u attīstība, pēctecība u. tml.). • Izmantojot dažādus informācijas avotus, meklē, analizē un interpretē izvēlēto zīmju un simbolu vēsturisko izcelsmi un kultūrpiederību. Gatavo argumentus tēzei, ka mākslas stilos, virzienos un izmantotajos izteiksmes līdzekļos var nolasīt konkrētā laikmeta sabiedrības domāšanas veidu un vērtības. • Iepazīstot konkrētu laikmetu mūzikas specifiskās pazīmes, mūzikas izteiksmes līdzekļus, seko mūzikas stilu, žanru attīstības pēctecībai, pilnveido savu kultūras laikmetu laika līniju brīvi izvēlēta formā. • Vēro izvēlēta artefakta zīmju un simbolu izmantošanas pēctecību, meklē kopsakarības ar mūsdienu mūziku, salīdzina, kā mūsdienu mūzikā atklājas izmaiņas sabiedrības domāšanā un vērtīborientācijā, debatē ar klasesbiedriem, kā ir mainījusies sabiedrības attieksme pret kultūru. • Meklē un iepazīstas ar dažādiem kultūras jēdziena skaidrojumiem, daudzveidīgām idejām par kultūras izpratni. Apkopo jauniegūto informāciju par kultūras jēdzienā ietvertu mākslas kontekstu un kultūras izpausmju daudzveidību. Veido savu kultūras definīciju.
<p>Radoši interpretē brīvi izvēlēta vēsturiska kultūras laikmeta skaņdarbu vai dziesmu, modelējot radošā darba tēmu un formu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rada pašizvēlēta skaņdarba vai dziesmas interpretāciju, brīvi izvēloties vēsturisko laikmetu un mūzikas stilu (piemēram, viduslaiku mūzikas, renesanses, baroka, klasicisma, impresionisma, ekspresionisma, minimālisma stilā). • Izmantojot savu personīgo kultūras pieredzi un māksliniecisko redzējumu, kā arī pārbaudot savas individuālās prasmes mācību uzdevumos, saskaņo tās ar savām vēlmēm un izvēlas individuāla vai radoša darba grupā tēmu un formu.

Izvirza radošā darba ideju, plāno pētniecību un realizāciju	<ul style="list-style-type: none"> • Uzsāk idejas meklējumus 5. temata radošajam projektam, izvirza mērķi, uzdevumus un pirmos kritērijus. • Veido radošā darba portfolio, regulāri fiksējot un uzkrājot savu pieredzi gan ikdienas mācību uzdevumos, vingrinājumos, gan radošajā procesā.
Uzsāk kultūras pieredzes mērķtiecīgu apkopošanu	<p>Uzsākot pamatkursa apguvi, iekārto individuālu klātienē kultūras pieredzes dienasgrāmatu, kurā rakstiski fiksē jauniegūto kultūras pieredzi un reflektē par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kultūras pieredzes dienasgrāmatas veidošanas sākumā veic pašvērtējumu par savām kultūras vajadzībām, ieradumiem; • apmeklē klātienē kultūras notikumu kopā ar klasi vai individuāli (piemēram, muzeju patstāvīgās ekspozīcijas, kultūras notikumus vietējā kopienā); • visa mācību gada laikā pēc iepriekš noteiktiem kritērijiem apraksta klātienē kultūras notikumu pieredzi, klasē savstarpēji vienojoties pēc skolotāja piedāvātas vai savas individuāli izvēlētas formas (piemēram, anotācija, apskats, recenzija, preses relīze, reklāmraksts); • atlasa un analizē informāciju no daudzveidīgiem avotiem par izvēlētajiem/pieredzētajiem kultūras notikumiem (afišas, reklāmas, recenzijas, komentāri u. tml.), salīdzina iepazīto ar savu viedokli, konstatē, kas kopīgs un kas – atšķirīgs; • pēta pieejamo informāciju un vērtē, vai kultūras notikums izraisījis rezonansi sabiedrībā un ietekmējis kādu procesu (piemēram, sabiedrības uzskatus un rīcību); • regulāri reflektē par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi, pilnveido savu izpratni par kultūras norisēm un kultūras notikumā atpazītajiem simboliem, zīmēm, idejām, meklē skaidrojumu nezināmām zīmēm un simboliem; • izmantojot iegūtās zināšanas un pieredzi, formulē domu, sagatavo argumentus, lai paustu savu viedokli, klasē diskutējot par piedzīvoto kultūras notikumu un tā nozīmi personības pilnveidē; • izmantotos avotus fiksē informācijas avotu sarakstā; • pamatkursa noslēgumā veic kultūras pieredzes fiksāciju pārskatu, reflektē par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi personības pilnveidē, formulējot sava viedokļa argumentāciju.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar pieejamiem mūzikas instrumentiem, klavierēm, audio, videoaparāturu.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Mūzikas enciklopēdijas, vārdnīcas, mācību literatūra, kultūras, mūzikas un mākslas vēstures grāmatas, periodika.

Avramecs, B., Muktupāvels, V. *Mūzikas instrumentu mācība. Tradicionālā un populārā mūzika.* Rīga : Musica Baltica, 1997.

Mācību literatūra vispārējās izglītības iestādēm. [tiešsaiste]. b. g. [skatīts 2019. g. 28. jūnijā].

Pieejams: <https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/maclit.shtml>

Starppriekšmetu saikne

Dizains un tehnoloģijas I	Kultūras konteksts un tā ietekme uz lietotājiem, viņu vajadzībām un vēlmēm. Dokumentu izveide, koplietošana. Vizualizācija (iegūtās informācijas apstrāde, noformēšana).
Latviešu valoda I	Dzīvesstils un vērtības. Informācijas atlase, dažādu kultūras laikmetu dziesmu dziedāšana, analīze, interpretācijas.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Vēsturiskie periodi, laikmeti, notikumi, kas ietekmējuši kultūras attīstību; sociālās grupas.
Literatūra I	Iespējama sadarbība ar literatūras skolotāju, veidojot radošo un kultūras pieredzes dienasgrāmatu, kurā rakstiski fiksēti kultūras pasākumu un klātienē piedzīvojumu apraksti un refleksija par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi.

Metodiskais komentārs

Saturs	<p>Temata pieeja veidota tā, lai skolēnu rosinātu iedziļināties, izprast un vērtēt dažādu sabiedrības grupu un vēsturisko laikmetu iezīmes kultūrā, mūzikā un mākslā dažādos pasaules reģionos.</p> <p>Šajā tematā jāparedz laiks individuālām avotu studijām un diskusijām. Jāpieņem, ka klasē var būt skolēni no dažādu sabiedrības vai sociālo grupu ģimenēm ar atšķirīgu sociālo vai kultūras pieredzi, tāpēc svarīga ir prasme diskutēt, kontrolēt emocijas.</p> <p>Kursu uzsākot, skolotājam ieteicams iepazīstināt skolēnus ar veidu, kādā kultūras studijas tiks papildinātas ar muzikālu darbību un kā ar mūzikas piemēriem skolēni dziļāk izziņās dažādu kultūras laikmetu idejas, izpausmes, raksturojošās mākslas tendences. Parāli praktiskai muzicēšanai un mūzikas klausīšanās procesam audiālos un video piemēros, skolotājam jāatbalsta skolēnu iepriekšējo zināšanu papildināšana, lai viņi spētu dažādu laikmetu un stila mūzikā saklausīt laikmeta, stila iezīmes, simbolisko nozīmi, veidot kopsakarības, salīdzināt ar atbilstošo mūzikas izteiksmes līdzekļu izmantošanu mūsdienās, tēmas muzikālo risinājumu dažādos kultūras laikmetos, piemēram – mīlas dziesmas no viduslaikiem līdz mūsdienām vai valša elementi dažādos mūzikas stilos, laikmetos.</p> <p>Skolotājam jāvada process tā, lai kopīgā mērķa sasniegšana veidotos no katra skolēna individuāla darba, piemēram, pētīt kāda laikmeta mūzikas specifiskās iezīmes un izteiksmes līdzekļus, katram skolēnam uzticēt izpētīt kādu konkrētu detaļu, faktu, pēc tam apvienojot kopīgā materiālā, piemēram, dejas vai solo dziesma no pirmsākumiem līdz mūsdienu populārajai mūzikai. Var piedāvāt arī citu ceļu – sākt no katram tuvākā mūzikas žanra vai stila un pētīt tā saknes, dažādu vēsturisko mūzikas laikmetu iezīmes un mūzikas izteiksmes līdzekļu lietojumu tajos, piemēram, melodijas, ritma, faktūras (polifona, homofona) iezīmju, meklējot, kādos vēl mūzikas stilos, žanros ir sastopamas līdzīgas iezīmes.</p> <p>Svarīgi atbalstīt katra skolēna individuālo darbu, uzsākot radošo projektu. Radošo procesu skolēniem jāfiksē radošā darba portfolio, ievērojot ierakstu regularitāti un vienojoties ar skolotāju par atskaiti, lai kursa noslēgumā veidotos pilnvērtīgs radošā procesa atspoguļojums un katra skolēna individuālā pieredze.</p>
---------------	--

Saturs	<p>Kultūras pieredzes dienasgrāmatā skolēns rakstiski fiksē savu kultūras pieredzi un refleksijas par tās vērtību un nozīmi. Šīs fiksācijas visa mācību gada laikā ir individuālas skolēna aktivitātes, ko noteiktos periodos var organizēt kā satura apguves pārbaudes darbu. Skolēni jābudina piedzīvot kultūras notikumus klātienē – gan apmeklējot tos, gan tajos piedaloties – un analizēt, vērtēt, dokumentēt savu kultūras pieredzi dienasgrāmatā. Iepriekš ieteicams vienoties par refleksijas veidu (anotācija, recenzija, atsauksme u. tml.), formu (rakstiski, mutiski, audioierakstā, videoierakstā, diskusijā u. c.) un darba izpildes termiņu. Ieteicams, lai kultūras pieredzes dienasgrāmatā skolēns mācību gada sākumā sniegtu savu kultūras pieredzes vērtējumu/aprakstu/fiksāciju skolotāja piedāvātā vai arī paša brīvi izvēlētajā formā. Par to skolēns kopīgi vienojas ar klasesbiedriem. Mācību gada beigās vēlams, lai skolēns veiktu kultūras pieredzes fiksāciju pārskatu, rezumējot un reflektējot par iegūtās pieredzes nozīmi viņa personības un identitātes pilnveidē. Vērtējumā ieteicams iekļaut arī darba prezentēšanu.</p> <p>Lai veicinātu skolēnu ieradumu izvēlēties savam mācību nolūkam piemērotu informāciju internetā, ir lietderīga atkārtota saruna par atbildīgu un godīgu citēšanu un autortiesībām, kas attiecas gan uz tekstuālu, gan vizuālu informāciju internetā vai drukātā veidā.</p> <p>Papildus var izmantot informācijas avotus un materiālus kā teorētisko pamatojumu savām idejām, piemēram, var izmantot <i>UNESCO</i> materiālus par tiesībām uz kultūru kā neatņemamu cilvēktiesību sastāvdaļu. Ieteicams lietot informācijas avotus svešvalodās.</p>
Caurviju prasmes	<p>Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; pašvadīta mācīšanās; digitālā prasme, sadarbība un pilsoniskā līdzdalība.</p>
Papildu iespējas	<p>Skolēna klātienē kultūras notikuma pieredzi var organizēt kā kopīgu ieskaite darbu konkrētai klasei ar muzikālu līdzdalību.</p>

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
--	------------------------------------	-------------------------------------	---	--

2. Kultūras mantojuma daudzveidība.

Kultūras mantojums personiskajā un ikdienas pieredzē. Mantojuma veidošanās un nozīme. Dažādu mantojuma veidu saglabāšana, praktizēšana un tālāknodošana.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: novērtēt un pilnveidot izpratni par paaudžu mijiedarbes, tradīciju un inovāciju nozīmi, lietojot kultūras mantojumu (materiālo un nemateriālo) dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> • Kultūras mantojums ir vērtības, kuras mums nodotas no priekštečiem, un kuras vēlamies nodot nākamajām paaudzēm. Vērtības atklājas mijiedarbē starp vēsturiskajām un laikmetīgajām kultūras izpausmēm. (VSK.K.Li.2.) • Kultūras zīmes un simboli palīdz izprast laikmeta vērtības un tradīcijas. (VSK.K.Li.2.) • Kultūras mantojuma saglabāšana ir gan vēstures artefaktu aizsardzība, gan process, kas vairo kopienas sociālo un ekonomisko labklājību. (VSK.K.Li.4.) • Latvijas kultūras mantojuma nozīmīgākie artefakti ir iekļauti Latvijas kultūras kanona vērtību sarakstā. (VSK.K.Li.2.) • Kultūras mantojuma pieredze paplašina indivīda identitāti un palīdz veidot izpratni par sevi, sniedz izpratni par kopienas identitāti. (VSK.K.Li.2.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Saskata un raksturo tradicionālā un laikmetīgā mijiedarbī vienā mākslas darbā vai kultūras norisē (piemēram, dziesmu un deju svētku koncertos, mūzikas festivālos). (K.O.2.2.) • Raksturo Latvijas kultūras kanona vērtības dažādos kontekstos, mērķtiecīgi integrē kultūras mantojuma elementus radošā vai pētniecības projektā mūzikā. Diskutē par Latvijas kultūras kanona vērtību un citu kultūras mantojuma elementu ietekmi Latvijas kultūrvides veidošanā. (K.O.2.5.) • Komentē estētisko, ētisko un ideoloģisko principu izpausmes dažādu kultūrvēsturisko periodu mūzikas norisēs, meklē kopsakarības mūsdienu mūzikā, diskutē par kultūras mantojuma nozīmi un mijiedarbī laikmetīgos mūzikas dzīves notikumus. (K.O.2.6.) • Patstāvīgi spriež par kultūras procesiem un mūziku dažādos kultūrvēsturiskajos periodos, lai salīdzinātu ar sava laikmeta kultūras un mākslas procesiem. (K.O.4.1.) • Lieto muzikālās prasmes – klausās, dzied, spēlē, atpazīst dažādus piemērus gan tradicionālajā mūzikas kultūrā, gan vēsturiski nozīmīgus skaņdarbus vokālajā, kora un instrumentālajā mūzikā. (K.O.1.5.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> • Analizē savu kā mākslas darba uztvērēja (skatītāja, klausītāja, lasītāja), kultūras un sabiedriskos procesos iesaistīta dalībnieka pieredzi personiski nozīmīgas vērtību sistēmas saglabāšanā un veidošanā. (K.O.2.8.) • Argumentē, kāpēc konkrēti kultūras artefakti tiek atzīti par kultūras mantojumu. Reflektē par sev nozīmīgu kultūras mantojumu. (K.O.2.4.) • Vienaudžu auditorijai muzikāli interpretē sev tuvu Latvijas kultūras kanona vērtību, demonstrējot muzikālās prasmes un pamatojot kultūras vērtības aktualitāti savai personībai. (K.O.1.6.; K.O.2.8.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Attīsta ieradumu dažādās kultūrvidēs, kultūras un ikdienas norisēs cieņpilni un ar labvēlību izturēties, akceptējot konkrētajai videi atbilstošu uzvedības modeli, vispārpieņemtus ētikas principus un normas. (Vērtība – cilvēka cieņa; tikumi – atbildība, tolerance, taisnīgums, līdzcietība, solidaritāte, laipnība) • Attīsta ieradumu piedalīties kultūras mantojuma saglabāšanā, praktizēšanā, interpretācijā un tā pārradē. (Vērtība – darba tikums; tikumi – atbildība, godīgums, centība) • Attīsta ieradumu lietpratīgi un atbildīgi atlasīt, lietot un salīdzināt daudzveidīgus digitālus avotus (digitāli arhīvi, datubāzes, muzeji, bibliotēkas) kultūras satura apguvei, kultūras mantojuma pētniecībai un digitalizācijai, un mērķtiecīgi tos izmantot savā darbā. (Vērtība – latviešu valoda; tikumi – atbildība, gudrība, centība) • Attīsta ieradumu saglabāt un nodot tālāk ģimenes un kultūras tradīcijas. (Vērtība – ģimene; tikums – atbildība)
<p>Jēdzieni: materiālais kultūras mantojums, nemateriālais kultūras mantojums, tradīcijas, kultūrvēsturiska vērtība, kultūras vide, kultūrainava, Latvijas kultūras kanons, Valsts/reģionālas/vietējas nozīmes kultūras piemineklis, dziesmu un deju svētki – UNESCO Pasaules mantojuma daļa, kontraversāls/pretrunīgs mantojums, kultūras kopiena, autentiskums, restaurācija, rekonstrukcija, tradīcijas nepārtrauktība, tradīcijas mainība.</p>	

Temata apguves norise

Analizē kultūras mantojumu un tā nozīmi personiskajā un ikdienas dzīves pieredzē	<ul style="list-style-type: none"> • Diskutē par svētkiem un tradīcijām, ko praktizē savā ģimenē, kopienā un reģionā. • Meklē līdzīgas pazīmes un svētku elementus (piemēram, simbolika, atribūtika, norises, aktivitātes) kādā savas kopienas un plašāka mēroga tradīcijā. • Plašsaziņas līdzekļos iepazīstas ar informāciju par valsts nozīmes svētkiem – to vēsturi un norisi. Formulē viedokli par nacionāla mēroga tradīcijām un vērtībām kā tautas/nācijas kultūras mantojumu. • Argumentē, cik nozīmīgas sabiedrībai ir nacionālās tradīcijas un vērtības kā tautas/nācijas kultūras mantojums un kā tās mainās, pilnveidojas laika gaitā. • Izvēlas sev svarīgas savas kopienas tradīcijas, piemēram, dziesmu un deju svētki vai kāds mūzikas festivāls. Diskutē par tradīcijas nozīmi mūsdienās, meklējot kopsakarības starp personiskajām un/vai kolektīvajām mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm un pastāvošo kultūras mantojumu un tradīcijām. • Diskutē par svētkiem un kultūras norisēm, kas mūsdienās tiek vērtētas neviennozīmīgi (piemēram, jaunās mūzikas festivāli u. tml.). • Latvijas kultūras kanona mājaslapā meklē vērtības, kuras iespējams saistīt ar tuvāko apkārtni (pilsētu, reģionu, novadu) un argumentē to iespējamo nozīmi nākotnē.
Pēta un pamato kultūras un muzikālā mantojuma veidošanos un nozīmi šodien	<ul style="list-style-type: none"> • Iepazīst latviešu mūzikas vēsturi, akadēmiskās mūzikas pirmsākumus, radošā uzdevumā izmantojot Nacionālo enciklopēdiju u. c. avotus. • Pēta jaunākās muzikālās tradīcijas, piemēram, gadskārtējo Lielās mūzikas balvas pasniegšanas ceremoniju, kā arī ikgadējus dažādu Latvijas koncertorganizāciju, Latvijas Nacionālā operas un baleta, profesionālo koru, orķestru un citus mūzikas festivālus un tradīcijas, koncertu piedāvājumu. • Iepazīst nemateriālā kultūras mantojuma veidošanas principus, Latvijas Nemateriālā kultūras mantojuma vērtību sarakstā konstatē/nekonstatē kultūras mantojumu mūzikā; detalizēti pēta Latvijas kultūras kanonu un izmanto tajā iekļautos faktus pētnieciskajā un radošajā darbībā. • Diskusijā/esejā/sarunā argumentēti pamato savu viedokli par to, kādi priekšnosacījumi jāīsteno, lai vērtības ar laiku tiktu atzītas par kultūras mantojumu, vai kopienā un valstī pastāvošas tradīcijas un vērtības var ietekmēt tādi faktori kā valsts iekārta, politiskās varas maiņa, ekonomiskā situācija, sociālā spriedze u. tml. • Izvēlas ar mūziku saistītus piemērus no materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma un grupē tos, lai nostiprinātu zināšanas par abiem mantojuma veidiem.
Izzina veidus, kā saglabāt un kopt kultūras mantojumu	<ul style="list-style-type: none"> • Meklē un skaidro jēdzienus – autentiskums, interpretācija u. c., pievienojot ilustratīvos piemērus mūzikā (ieraksti, video ar dažādām interpretācijām). • Mērķtiecīgi meklē informācijas avotus un kritiski analizē pozitīvos un negatīvos piemērus materiālā kultūras mantojuma uzturēšanā, kopšanā, izsaka argumentētu viedokli par šiem procesiem.
Pēta un interpretē Latvijas kultūras kanona vērtības	<ul style="list-style-type: none"> • Apzina, raksturo atmiņas institūcijas (muzeji, arhīvi, bibliotēkas), šo institūciju darbības mērķus un jauno tehnoloģiju nozīmi to darbā – kā daudzveidīgi digitālie avoti (digitāli arhīvi, muzeji, bibliotēkas) saglabā un ļauj līdzdarboties materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanā, veidošanā un tradīciju pārmantošanā. • Meklē un atlasa tajos idejas saviem priekšnesumiem.

Sagatavo skaņdarbu ar kultūrvēsturisku vērtību izpildījumu	<ul style="list-style-type: none"> Izvēlas Latvijas kultūras kanonā sev/klasesbiedru grupai tuvu skatuves mākslas personību vai izpausmi un individuāli/grupā radoši (piemēram, ar muzikāliem piemēriem, prezentācijām u. c. radošos veidos) to interpretē vienaudžiem. Izvēlas, izvērtē, atlasa, sagatavo nošu materiālu, dzied vai spēlē trīs kultūrvēsturiski vērtīgas dziesmas/skaņdarbus individuāli vai grupā.
Precizē radošā darba ideju, plāno pētniecību un realizāciju	<ul style="list-style-type: none"> Meklē individuālā vai grupas radošā projekta posmam – skaņdarba – iecerei atbilstošus literatūras avotus, informāciju par atbilstošiem mūzikas žanriem, to uzbūvi, skaņdarbu formas uzbūvi, atbilstošu teksta materiālu, izziņas materiālu par komponistu, teksta autoru, ja tiek plānots atskaņot citu autoru darbu, iepazīst skaņdarba kontekstu stilistiski un vēsturiski. Izvēlas skaņdarba vai atskaņojuma pētniecībai, radošajam procesam atbilstošus literārus, biogrāfiskus, zinātniskus avotus, kā arī dzīves pieredzes piemērus pētnieciskajai darbībai. Ģenerē idejas un precizē izvēlēta individuālā vai grupas radošā projekta vēstījuma nolūku, fiksējot radošā darba portfolio procesa gaitu, atziņas, iespējamus riskus.
Pilnveido, papildina kultūras pieredzes dienasgrāmatu	<ul style="list-style-type: none"> Papildina savu kultūras pieredzes dienasgrāmatu, fiksējot tajā kultūras pasākumus un koncertus, kuros ir gan skatītāja, gan dalībnieka lomā. Kultūras pieredzes dienasgrāmatā fiksē pieredzi darbā ar Latvijas kultūras kanonu u. c. kultūras mantojuma uzskaites avotiem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar pieejamiem mūzikas instrumentiem, klavierēm, audio, videoaparāturu.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Vārdnīcas, mūzikas vēstures un teorijas avoti un mācību grāmatas, nošu materiāli, vēsturiski nošu krājumi un dziesmu grāmatas.

Mācību literatūra vispārējās izglītības iestādēm. [tiešsaiste]. b. g. [skatīts 2019. g. 28. jūnijā].

Pieejams: <https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/maclit.shtml>

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Esejā argumentēti pamato savu viedokli par to, kādiem priekšnosacījumiem jāīstenojas, lai vērtības ar laiku tiktu atzītas par kultūras mantojumu un vai kopienā, valstī pastāvošas tradīcijas, vērtības var ietekmēt dažādi faktori: valsts iekārta, politiskās varas maiņa, ekonomiskā situācija, sociālā spriedze u. tml.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Latvijas vēsture, novadpētniecība, atmiņas institūcijas, kultūrvēsturiskā mantojuma izpēte.
Dizains un tehnoloģijas I	Informācijas ieguve un apstrāde, vizualizācija un noformēšana. Legālās interneta vietnes (filmas, teātra izrādes u. tml.).
Vēsture un sociālās zinātnes I	Latvijas vēsture, novadpētniecība, atmiņas institūcijas, kultūrvēsturiskā mantojuma izpēte, dziesmu un deju svētku vēsture.

Metodiskais komentārs

Saturs	<p>Temata pieeja veidota tā, lai ieinteresētu skolēnu pētīt Latvijas Nemateriālā kultūras mantojuma vērtības un Latvijas kultūras kanonu, ar skolotāja ieteikumu veidotu savu kultūras kanonu. Lai skolēnam veidotos kopaina par Latvijas mākslas attīstību, skolotājam jāpiedāvā dažādus skolēnam pieejamus avotus (piemēram, www.meandrs.lv; periodika.lv)</p> <p>Svarīgs mācību saturs ir atmiņas institūciju iepazīšana (digitālu un manuālu), lai gūtu informācija par pagātņi un tagadni, par izmaiņām attieksmē pret mantojuma saglabāšanas principiem un vajadzībām.</p> <p>Lai skolēnam veidotos kopaina par latviešu mūzikas attīstību, skolotājam jāpiedāvā dažādi skolēnam pieejami avoti, rosinot iepazīties ar būtiskākajiem latviešu mūzikas vēstures attīstības posmiem, piemēram, ar ko sākas latviešu akadēmiskā mūzika, kā veidojusies dziesmu un deju svētku tradīcija, kāpēc notiek ikgadēja Lielās mūzikas balvas pasniegšanas ceremonija, kā arī skolēns jāiepazīstina ar sava novada un tuvākās apkārtnes muzikālo tradīciju vēsturi un attīstību.</p> <p>Paplašinot skolēna skatījumu un izpratni par latviešu mūzikas vēsturi, viņi tiks mudināti izmantot Latvijas Nacionālā kultūras centra, Nacionālā kino centra u. c. institūciju un interneta vietņu filmu piedāvājumu kultūras procesu pētniecībai un izmantošanai/pārradīšanai dažādos mācību un radošos uzdevumos.</p> <p>Vietējo un valstisko tradīciju iepazīšanai skolēnam ieteicams izmantot <i>UNESCO</i> materiālus kā autoritatīvu avotu jaunākajai informācijai par materiālo un nemateriālo kultūras matojumu.</p> <p>Skolotājam jāatbalsta skolēnu izvēles, konsultējot par citu mākslas veidu – vizuālās mākslas un teātra mākslas – izteiksmes līdzekļu izvēli un lietošanu radošos uzdevumos.</p>
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: pilsoniskā līdzdalība, kritiskā domāšana un problēmrisināšana.

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
---	---	--	--	---

3. Kultūras piederība un identitāte. Kultūras nozīme savas un vienaudžu identitātes veidošanā: valoda un kultūrtelpa. Latviskā kultūrtelpas saglabāšana. Kultūras piederība un identitāte daudzveidīgā kultūrvidē.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: apzināties un pamatot savu individuālo, kopienas un nacionālo identitāti, kas ir balstīta konkrētas kultūras piederībā, vērtībās, tradīcijās.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> • Kultūras piederību apliecina ar tradīciju un simbolu lietojumu ikdienā un izsaka kultūras un mākslas vērtībās un to izvēlē. (VSK.K.Li.1.) • Katrs cilvēks var būt piederīgs dažādām kultūrām (nacionālajai, tautas, reģionālajai, pilsētas, lauku, jauniešu u. c.), kas nosaka viņa identitātes veidošanos. (VSK.K.Li.2.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Formulē un argumentē savas personiskās garīgās izaugsmei būtiskākās vērtības, komentē un pamato savu māksliniecisko gaumi. (K.O.2.8.; K.O.2.9.) • Pamato savu kultūras piederību ar piemēriem no personiskās ikdienas dzīves, kultūras pieredzes. (K.O.2.8.) • Veido piederības un identitātes izpratni ar noteiktām pazīmēm, praktiski modelējot vai spriežot pēc lasītā un citādi iegūtās izpratnes par piederību noteiktai grupai, apzinās savu un citu piederību kopienai, nacionalitātei, valstij, reliģijai. (K.O.2.10.) • Pamatojoties uz dzīves un mākslas procesu novērojumiem, estētiskiem un ētiskiem impulsiem, rada jaunas muzikālas idejas, formulē savu personisko attieksmi pret sabiedrībai un sev nozīmīgām idejām un procesiem. (K.O.3.4.) • Vērtē un analizē savu un vienaudžu māksliniecisko sniegumu un/vai sadarbības rezultativitāti individuāli un/vai grupā veidotā radošā priekšnesumā; modelē situāciju un pārrunā, kā to varētu uztvert konkrētā auditorija. (K.O.3.7.; K.O.3.8.) • Praksē pārbauda plānoto uzdevumu risināšanas paņēmienus radošā projekta īstenošanai, veido prototipus iecerētajam produktam, grupā pārrunā un izvēlas idejai atbilstošāko, konkrētai situācijai piemērotāko un realizācijā iespējamu risinājumu. Dokumentē eksperimentu un risinājumu izvēles gaitu. (K.O.3.6.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<p>Rada savai gaumei atbilstošu radošu darbu, kas raksturo kādas līdzīgi domājošu jauniešu grupas muzikālās gaumes atspoguļojumu vai paša kultūras piederību, pamato savu izvēli, salīdzina ar kādu atšķirīgas kultūras piemēru. (K.O.1.4.; K.O.2.7.; K.O.2.8.; K.O.2.9.; K.O.2.10.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Attīsta ieradumu patstāvīgi izvērtēt kultūras procesus, meklējot kopsakarības ar vēstures kontekstu, Latvijas valstiskuma, latviešu valodas un kultūras nozīmību tajos. (Vērtība – cilvēka cieņa; tikumi – līdzcietība, solidaritāte, tolerance.) • Attīsta ieradumu lietpratīgi un atbildīgi atlasīt, lietot un salīdzināt daudzveidīgus digitālus avotus (digitāli arhīvi, datubāzes, muzeji, bibliotēkas) kultūras saturs apguvei, kultūras mantojuma pētniecībai un digitalizācijai, un mērķtiecīgi tos izmantot savā darbā. (Vērtība – latviešu valoda; tikumi – centība, atbildība) • Attīsta ieradumu piedalīties kultūras mantojuma saglabāšanā, praktizēšanā, interpretācijā un tā pārradē. (Vērtība – Latvijas valsts; tikumi – gudrība, atbildība) • Attīsta ieradumu dažādās kultūrvidēs, kultūras un ikdienas norisēs cieņpilni un ar labvēlību izturēties, akceptējot konkrētajai videi atbilstošu uzvedības modeli, vispārpieņemtus ētikas principus un normas. (Vērtība – dzīvība; tikumi – savaldība, mērenība, laipnība)
<p>Jēdzieni: identitāte, kultūras kopiena, piederība, digitālā identitāte, identitātes zīmols, digitālā pēda, autortiesības.</p>	

Temata apguves norise

Pēta identitātes izpausmes Latvijas kultūrtelpā	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrē savu identitāti un reflektē par piederību noteiktai kopienai (kultūras piederība), valstij (nacionālā piederība), tautai (etniskā piederība), reliģijai (reliģiskā, konfesionālā piederība); vērtē, kā šo piederību ietekmē kultūras pieredze. • Saskata savas personības izaugsmei būtiskas multikulturālās pasaules vērtības. Atpazīst un vērtē kultūru globalizācijas pazīmes, multikulturāluma izpausmes Latvijas kultūras vidē. • Brīvi izvēlētā radošā formā muzikāli demonstrē un pamato savu kultūras piederību un vērtē, kāda kultūras pieredze to iespaido/maina.
Analizē, modelē un reflektē, kas un kādā veidā ietekmē kultūras piederību	<ul style="list-style-type: none"> • Modelē un reflektē, kas un kādā veidā ietekmē vienaudžu kultūras atšķirības. • Izvēlas divu atšķirīgu tautu nacionālās kultūras iezīmes un identitātes zīmolus, kas izpaužas ikdienas praksē mūzikā, salīdzina tos, izmantojot kopīgi veidotus kritērijus. • Novērtē digitālās vides specifiku, iespējas un riskus kultūras piederības veidošanā un identitātes konstruēšanā, mūzikas lomu tajos. • Izveido radošu portretu savām muzikālajām izpausmēm digitālajā vidē. • Analizē savas vai klasesbiedra izpausmes digitālajā vidē. Raksturo iespējas, ko digitālā vide piedāvā kultūras piederības un identitātes veidošanā. Izvērtē sevis veidoto digitālo identitāti – savu “digitālo pēdu” – un tās satura iespējamās sekas nākotnē. Pēta, vai neesamība sociālajos tīklos arī liecina par kādu noteiktu identitāti un piederību.
Veido muzikālu priekšnesumu, kas raksturo personīgo kultūras piederību	<ul style="list-style-type: none"> • Rada savai muzikālajai gaumei atbilstošu priekšnesumu, kas raksturo kādas līdzīgi domājošu jauniešu grupas muzikālās gaumes atspoguļojumu, vai iestudē un demonstrē priekšnesumu, kas raksturo personīgo kultūras piederību. Pamato savu izvēli, salīdzina ar kādu atšķirīgas kultūras piemēru. • Kopīgi analizē un izvērtē sniegumu.
Veido prototipus, izmēģina dažādas pieejas radošā darba realizācijai	<ul style="list-style-type: none"> • Piedāvā nacionālās/kultūras/sociālās/interesu grupas piederības un identitātes akcentēšanu, izmantojot piemērus/tēlus no literatūras vai dzīves, un modelē to atveidošanu ar mūzikas izteiksmes līdzekļiem uz skatuves saistībā ar radošo projektu kursa noslēgumā. • Vingrinās, izstrādā variantus, improvizē, papildina, nostiprina apgūto muzicējot. Procesu dokumentē radošā darba portfolio.
Pilnveido, papildina kultūras pieredzes dienasgrāmatu	<ul style="list-style-type: none"> • Kultūras pieredzes dienasgrāmatā fiksē ar kultūras/nacionālo/sociālo piederību saistītus personīgi aktuālus kultūras notikumus. • Ar dažādu mūzikas stilu piemēriem fiksē savā portfolio nacionālās/kultūras/sociālās/interesu u. c. piederības un identitātes meklējumus (piemēram, kormūzika, rokmūzika, džezs, simfoniskā mūzika, bigbanda muzicēšana – dalībnieks, klausītājs, kā arī koncertu apmeklējums, dalība vai ierakstu klausīšanās).

Mācību līdzekļi**Mācību materiāli**

Skola2030 mācību līdzeklis.

Vārdnīcas, mūzikas vēstures un teorijas avoti un mācību grāmatas.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar pieejamiem mūzikas instrumentiem, klavierēm, audio, videoaparāturu.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Dažādu tautu mūzikas nošu piemēri, ieraksti, mūzikas enciklopēdijas, literatūras avoti svešvalodās.

Mācību literatūra vispārējās izglītības iestādēm. [tiešsaiste]. b. g. [skatīts 2019. g. 28. jūnijā].

Pieejams: <https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/maclit.shtml>

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda I	Argumentācija, diskusiju kultūra, vērtību formulēšana.
Dizains un tehnoloģijas I	Informācijas ieguve un apstrāde.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Sociālās attiecības un identitāte; indivīds un ģimene, dzimta, paaudzes.
Literatūra I	Dažādu kultūru un etnisko piederību piemēri literatūrā.
Svešvaloda I	Indivīds un ģimene, dzimta, paaudzes. Informācijas atlase svešvalodās. Valoda kā primārā identitātes pazīme, akcentējot piederību noteiktai tautībai.

Metodiskais komentārs

Saturs	<p>Temata pieeja veidota tā, lai virzītu skolēna darbību uz dažādu kultūras/nacionālās/sociālā statusa/interesu grupas piederības pazīmju pētniecību gan literāros darbos, gan ikdienas dzīvē, gan muzikālajā pieredzē, iegūto informāciju pārradot skatuviskā priekšnesumā ar citu mākslu – teātra, vizuālās mākslas – izteiksmes līdzekļu izmantošanu, ja tas nepieciešams.</p> <p>Skolotājam jāplāno un jāvirza mācību process, rosinot skolēnus individuāli un grupu darbā klausīties ierakstus, videopiemērus, vākt informāciju, pētīt un pamatot kultūras piederības izpausmes un vērtēt, kāda kultūras pieredze to iespaido/maina un kāda – veido identitātes apziņu dažādās tautās un valstīs.</p> <p>Savai sākotnējai radošā darba idejai skolēniem šajā tematā jāpievieno pamatojums, kuru veido kultūras mantojuma un identitātes teorētiskas atziņas un praktiska izpēte. Šie aspekti ir cieši saistīti un ļauj padziļināt izpratni un vērtību tikai kontekstā ar personīgo aktualitāti. Lai nonāktu pie sava radošā darba kvalitatīva galarezultāta un izpratnes, vingrinoties jārada, jāiestudē, jāatskaņo skaņdarbs vai dziesma, kas raksturo personīgo vai savu draugu grupas muzikālo gaumi, tā pamazām ļaujot noformulēt gan savu ideju muzikālajam priekšnesumam, gan izkopt muzikālās prasmes, lai atskaņotu noslēguma muzikālo skaņdarbu.</p>
---------------	--

Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: pilsoniskā līdzdalība, kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; sadarbība; digitālā prasme.
Papildu iespējas	Var veidot draudzīgus improvizētus pasākumus brīvā stilā, sniedzot muzikālus priekšnesumus, demonstrējot savu un iepazīstot citas kultūras un mūzikas piemērus.

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
--	------------------------------------	-------------------------------------	---	--

4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums. Kultūras produkta patēriņš. Profesionālās nodarbinātības iespējas kultūras jomā un radošajās industrijās.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: apzināties kultūru kā tautsaimniecības nozari un skaidrot, kā veidojas kultūras pieprasījums un piedāvājums atbilstoši sabiedrības kultūras vajadzībām.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> • Kultūras procesi rada pārmaiņas sabiedrībā. Mākslas darbiem ir mākslinieciska, sociāla un ekonomiska vērtība. (VSK.K.Li.4.) • Mākslas darbiem ir nozīmīga loma ideju un vērtību komunicēšanai sabiedrībā. (VSK.K.Li.4.) • Cilvēku kultūras un mākslas vajadzības ir mainīgas, tās attīstās, uzkrājoties kultūras pieredzei un līdzdalībai. (VSK.K.Li.4.) • Dažādiem kultūras produktiem ir atšķirīgas kultūras auditorijas. (VSK.K.Li.4.) • Attīstoties sabiedrības kultūras vajadzībām, veidojas kultūras produktu piedāvājums un pieprasījums, kultūra attīstās kā tautsaimniecības nozare. (VSK.K.Li.4.) • Kultūras jomā ir daudzveidīgas nozares (vizuālā māksla, literatūra, mūzika, kino, teātris, deja, mantojums, arhitektūra, dizains, novadpētniecība, muzeji, arhīvi, bibliotēkas, radošās industrijas) un organizācijas, kas nodrošina kultūras procesu un attīstību. (VSK.K.Li.4.) • Radošajā procesā, iedvesmojoties no kultūras konteksta un sabiedrības vajadzībām, paplašinās kultūras pieredze, rodas jaunas idejas un inovācijas. (VSK.K.Li.3.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Saskata iepazītajos mūzikas dzīves procesos mijiedarbi ar laikmeta sociāli politiskajiem un ekonomiskajiem procesiem. (K.O.4.1.) • Raksturo, izvērtē, secina, kā mūzikā tās autori/komponisti/izpildītāji pauž savu attieksmi pret sabiedrībai aktuāliem un diskutabliem jautājumiem. (K.O.4.2.; K.O.4.3.) • Atšķir, interpretē dažādu mākslas produktu radīšanas mērķus un platformas, piemēram, mākslu kā sociālu akciju vai jaunas estētiskas realitātes konstrukciju, mūziku kā nacionālo vērtību un tradīciju pārmantotāju vai izklaidi. Diskutē par komerciālas un nekomerciālas mākslas, profesionālās mākslas un amatiermākslas atšķirībām. (K.O.4.5.; K.O.4.6.) • Pēta un raksturo, prot salīdzināt cēloņsakarības kultūras izpausmēs un dažādu komponistu mūzikā, iedvesmojoties idejām sava radošā darba veidošanai. (K.O.2.3.; K.O.3.2.; K.O.3.6.) • Atbilstoši darbībai savā radošajā projektā, raksturo situācijas, kurās mākslas darbi un kultūras procesi uztverami kā tautsaimniecības resursi ar noteiktu māksliniecisku un tirgus vērtību, prognozējamu auditoriju un lietotājiem. (K.O.4.4.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> • Pētījumā par savu un klasesbiedru kultūras patēriņu, dažādu kultūras auditoriju vajadzībām demonstrē izpratni par kultūras un mākslas māksliniecisko, sociālo un ekonomisko vērtību. (K.O.4.3.; K.O.4.4.; K.O.4.5.; K.O.4.6.) • Individuālā un/vai kolektīvā mākslinieciskās jaunrades procesā radoši interpretē mūsdienu kultūras artefaktus, veido savu radošu projektu mūzikā atbilstoši modelētajai konkrētai auditorijai. (K.O.1.3.; K.O.2.3.; K.O.3.2.; K.O.3.6.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Attīsta ieradumu pilnveidot savu kultūras pieredzi, apmeklējot kultūras pasākumus, institūcijas, kultūrvēsturiski nozīmīgas vietas, pastāvīgi lasot sev interesējošu literatūru un pēc konkrētām, katram mākslas veidam atbilstošām pazīmēm vērtējot kultūras piedāvājuma kvalitāti. (Vērtība – kultūra; tikumi – gudrība, atbildība, tolerance, taisnīgums) • Attīsta ieradumu izzināt, saglabāt un nodot tālāk ģimenes un kultūras tradīcijas. (Vērtība – darba tikums; tikumi – godīgums, atbildība, centība) • Attīsta ieradumu atlasīt, lietot un salīdzināt daudzveidīgus digitālus avotus (digitāli arhīvi, datubāzes, muzeji, bibliotēkas) kultūras satura apguvei, kultūras mantojuma pētniecībai un digitalizācijai, un mērķtiecīgi tos izmantot savā darbā. • Attīsta ieradumu darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, uzņemoties atbildību par saviem lēmumiem. (Vērtība – brīvība; tikumi – drosme, gudrība, atbildība)
<p>Jēdzieni: autors, mākslinieks, radošs process, patērētājsabiedrība, starpkultūru mijiedarbe, radošās industrijas, kultūras produkts, masu produkts, elitārs produkts, nišas produkts, kultūras operators, kultūras auditorija, kultūras un radošā uzņēmējdarbība, kultūras tūrisms, izklaides vērtība, autortiesības, komerciāla un nekomerciāla māksla, plagāti.</p>	

Temata apguves norise

Izvērtē kultūras piedāvājumu un patēriņu dažādās mērķauditorijās	<ul style="list-style-type: none"> Izvēlas sev interesējošu kultūras auditoriju, brīvi izvēlētā formā plāno un rada šīs auditorijas muzikālajai gaumei atbilstošu priekšnesumu. Vērojot klasesbiedru demonstrējumus, kopīgi vai individuāli apkopo dažādu kultūras auditoriju vajadzības, lai noskaidrotu kopīgo un atšķirīgo mūzikas izvēlē. Izveidotajā apkopojumā meklē dažādus patēriņa veidus un to saikni ar noteiktiem produktiem: masu produkts, elitārs produkts, nišas produkts. Atsaucoties uz savu pieredzi, veido kopsavilkumu un novērtē savu kā masu produkta, elitāra produkta, nišas produkta u. c. patērētāja rīcību. Definē kritērijus, lai formulētu pamatojumu, kāpēc konkrēts kultūras produkts var kļūt vai nekļūt par nozīmīgu kultūras mantojuma daļu.
Pēta profesionālās nodarbinātības iespējas kultūras jomā un radošajās industrijās	<ul style="list-style-type: none"> Izmantojot savu kultūras pieredzi, raksturo kultūras dzīvē iesaistītos valsts sektora (piemēram, Latvijas Nacionālā bibliotēka), pašvaldības sektora (piemēram, Liepājas teātris, vietējais kultūras centrs), nevalstiskā sektora (piemēram, Ģertrūdes ielas teātris Rīgā), komercsektora (piemēram, SIA "Filmu studija Rija") darbiniekus un populārākos viņu radītos daudzveidīgos produktus. Saskata un analizē šo kultūras produktu māksliniecisko, sociālo, izklaides un tirgus vērtību. Iepazīst šo produktu kultūras, sociālo, izklaides un tirgus vērtības noteikšanu, analizē dažādus kultūras produktus pēc minētā dalījuma. Diskutē ar klasesbiedriem par kultūras produktu piedāvājuma un pieprasījuma balansu kultūras un mākslas jomā. Pēta Kultūras ministrijas mājaslapas sadaļā "Kultūra" pieejamo informāciju par dažādām kultūras un mākslas nozarēm. Iepazīst, kādas ir profesionālās nodarbinātības iespējas dažādās kultūras un mākslas nozarēs, salīdzina nodarbinātības atšķirības valsts, pašvaldības, nevalstiskajā, komercsektorā (finansējuma avoti, radošā brīvība, nodarbinātības un atalgojuma modeļi, darba līgums, autoratlīdzība, pašnodarbinātā statuss u. c.), piem., mūziķis orķestrī, korī (valsts, pašvaldības, nevalstiskajā), darbinieks pasākumu organizēšanas nozarē, pašnodarbinātais u. tml. Piedalās simulācijas/lomu spēlē "Kultūras patērētājs un radītājs", grupās veidojot radošās un kultūras produktu producējošās komandas, kur katrs dalībnieks saņem uzdevumu iejusties konkrētā profesijā, ieņemamajā amatā, atbildīga uzdevuma veicēja statusā un izpētīt profesionālos uzdevumus, nepieciešamo kvalifikāciju, izglītības ieguves iespējas Latvijā, Baltijā un citur pasaulē, aprakstīt šī uzdevuma veicēja galvenos pienākumus, kopīgā darba mērķus un sasniedzamos rezultātus, māksliniecisko vēstījumu sabiedrībai, grupā veidot biznesa modeli – "audeklu", grafiski attēlojot savstarpējo uzdevumu plānojumu, laika grafiku un, ja iespējams, izspēlēt procesu, piemēram, sākot ar muzikālas akcijas ieceri un beidzot ar tās realizēšanu skolas vidē un refleksiju. Piemērs muzikālas akcijas veidošanas grupai: <ul style="list-style-type: none"> – komponists, kurš rada muzikālu darbu akcijas mērķim; – mūziķi, kuri realizē akciju, iesaistot klātesošos; – mākslinieks, kurš veido vizuālus rekvizītus un digitālas reklāmas grafisko dizainu; – akcijas producents, kurš plāno akcijas gaitu, tehnisko realizāciju, vietas saskaņošanu, finansiālo un resursu nodrošināšanu; – akcijas sabiedrisko attiecību speciālists/reklāmists, kurš veido idejas aprakstu, organizē reklāmu sociālajos tīklos; – akcijas telpas, nekustamā īpašuma īpašnieks, kurš atbalsta vai neatbalsta plānoto muzikālo akciju; – valsts vai pašvaldības struktūras darbinieks, kurš ir atbildīgs par mākslas procesu nodrošināšanu, valsts vai pašvaldības finansējuma sadalījumu budžetā, iespējams, arī projektu konkursā, kurā akcijas veidotāji cer iegūt finansiālu atbalstu; – akcijas vietas tehniskais darbinieks (elektriķis, apkopēja); – akcijas dalībnieki, kuri par to uzzina no sociālajiem tīkliem; – mākslas ziņu reportieris; – 2–3 nejauši dažādu profesiju klātesošie. Diskutē par atšķirīgo profesionālajā un amatiermākslā (mūziķi, dziedātāji, kori, orķestri, grupas, muzikālās apvienības u. c.) un dažkārt pretrunīgo viņu radīto kultūras produktu vērtējumu, nozīmi valsts kultūrā un ekonomikā.

Pēta mākslas darbu pārveides iespējas, esošo praksi, juridiskos un ētiskos aspektus	<ul style="list-style-type: none"> • Diskutē par mākslas darbu digitālo kopiju/plaģiāta/pārveīžu izmantošanu, autortiesību ievērošanu, neievērošanas gadījumā – par juridiskajām/finansiālajām sekām, veidojot izpratni par kultūras vērtībām, to izmantošanu savā radošajā darbībā un personīgo/kolektīvo ētiku attiecībā uz jebkādu mākslas darbu izmantošanu savā radošajā pieredzē. • Izmantojot paša atrastos vai skolotāja piedāvātos piemērus, pamato viedokli, klasē diskutējot par mākslas darbu digitālo kopiju/plaģiāta/aranžiju/pārveīžu autortiesību ievērošanu/neievērošanu un to ietekmi uz personisko kultūras vērtību izpratni. • Individuāli vai grupā iecer un prezentē kultūras produkta ideju atbilstoši aktualitātei (piemēram, individuālā un/vai kolektīvā mākslinieciskās jaunrades procesā radoši interpretē mūsdienu kultūras artefaktus, veidojot savu radošu projektu mūzikā, interpretējot mūsdienu instrumentālu skaņdarbu vai dziesmu), raksturo un pamato tā kultūras, sociālo, izklaides un tirgus vērtību.
Prognozē sava radošā darba mērķauditoriju, reklāmu	<ul style="list-style-type: none"> • Plāno un prognozē savam radošajam individuālajam vai grupas projektam mērķauditoriju, komunikācijas resursus un informēšanas instrumentus. • Konsultējas par sava radošā projekta reklāmu ar kultūras jomas un radošo organizāciju speciālistiem – kuratoru/aģentu/producentu –, uzklausa klasesbiedru viedokli.
Apkopo un prezentē kultūras pieredzes dienasgrāmatu	<ul style="list-style-type: none"> • Klasificē savā kultūras pieredzes dienasgrāmatā fiksētos kultūras notikumus kā masu, elitārus vai nišas produktus un prezentē apkopoto klasesbiedriem. • Fiksē izpētītās profesionālās nodarbinātības iespējas mūzikas, kultūras un mākslas jomā, intervē radošo organizāciju struktūrā nodarbinātus speciālistus. • Individuāli un/vai sadarbībā (ja atbilst tematiski) muzikāli interpretē mūsdienu kultūras artefaktus, veidojot kontekstu ar sava jaunrades darba tematiku.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis.

Vārdnīcas, mūzikas vēstures un mūzikas teorijas avoti un mācību grāmatas.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar pieejamiem mūzikas instrumentiem, klavierēm, audio, videoaparātūru.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Laikmetīgās mākslas, mūzikas, teātra izrādes klātienēs apmeklējums vai video demonstrējums.

Klaičs, D. *Iztēle bez robežām: ceļvedis starptautiskai sadarbībai kultūrā*. Rīga : Culturelab, 2008.

Kleins, A. *Kultūrpolitika*. Rīga : Jānis Roze, 2008.

Kolbērs, F.u.c. *Kultūras un mākslas mārketinga* No angļu val. tulkojusi Maija Jurkāne. Rīga : RD Rīgas Kongresu nams, 2007.

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda I	Darbs ar informācijas avotiem, diskusiju kultūra, argumentācija, viedokļa aizstāvēšana.
Dizains un tehnoloģijas I	Dokumentu izveide, koplietošana. Vizualizācija (iegūtās informācijas apstrāde, noformēšana). Prezentācija, video, audio un attēlu apstrāde un izveide.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Nodarbinātība kultūras jomā, karjeras izglītība, mūsdienų/laikmetīgā māksla, mūzika.
Kultūra un māksla I (teātra māksla)	Lomu spēles.

Metodiskais komentārs

Saturs	<p>Temata pieeja veidota tā, lai skolēni iepazītos ar sabiedrības kultūras vajadzībām, izspēlējot simulācijas spēli un izmantojot dizaina domāšanu, kuras pamatā ir empātija jeb spēja iejusties lietotāja “ādā”, lai iepazītu kultūras produkta iespējamo lietotāju. Tas ļauj skolēniem būt radošiem, ģenerēt drosmīgas idejas un nonākt pie negaidītiem risinājumiem. Izpētes posmam ir jāatvēr pietiekams darba un laika resurss, lai precīzāk noskaidrotu iespējamās auditorijas kultūras vajadzības. Kad ar informācijas ieguvī, daudzu ideju izvirzīšanu, “prāta vētrām”, prototipu veidošanu un izmēģināšanu noskaidrotas dažādo sabiedrības grupu kultūras vajadzības, tās tiek pārrunātas un par tām tiek diskutēts, uzklaussit klasesbiedru viedoklis, tādējādi nonākot pie precīzāk definētas mērķauditorijas.</p> <p>Tematu noslēdz kultūras piedzīvošanas klātienē fiksācija pieredzes dienasgrāmatā, apkopojot un analizējot procesu, prezentējot, rezumējot un reflektējot par iegūtās pieredzes nozīmi skolēnu personības un identitātes pilnveidē.</p>
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade un uzņēmējspēja, sadarbība, digitālā pratība.
Papildu iespējas	<p>Apmeklēt mākslas, mūzikas iestādes – operu, koncertzāli, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmiju u. c. –, iepazīstot, kāds ir šo institūciju kultūras piedāvājums, kādas karjeras iespējas pastāv mūzikas jomā.</p> <p>Laikmetīgās mākslas izstādes, mūzikas pasākuma, teātra izrādes klātienē apmeklējums vai video demonstrējums. Sadarbībā skolotāji/skolas vadība var organizēt pasākumu skolā, kā arī piedalīties novada/pilsētas kultūras pasākumu organizēšanā.</p>

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
--	------------------------------------	-------------------------------------	---	--

5. Radošā/pētniecības procesa pieredze. Tēls un ideja laikmeta kontekstā. Mākslas izteiksmes līdzekļu starpdisciplināritāte radošā darbībā.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas (radošā un pētniecības darba pabeigšanai un rezultātu prezentēšanai un analīzei).

Temata apguves mērķis: realizēt radošu, pētniecībā balstītu muzikālu projektu no idejas līdz galarezultātam.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> Radoša projekta idejisko pamatu veido indivīda kultūras pieredze un zināšanas, attieksme pret procesiem sabiedrībā, intelekts, dzīves uzskati. (VSK.K.Li.3.) Bagāta un daudzpusīga kultūras pieredze, mērķtiecīga mākslas izteiksmes līdzekļu sintēze veicina individuālā stila veidošanos un izkopšanu. (VSK.K.Li.1.; VSK.K.Li.2.) Radošais process ir piedzīvojums, prieks un savas radošās domāšanas robežu apzināšanās. (VSK.K.Li.3.) Radošā procesa rezultāts, demonstrēts auditorijai, ir jēgpilns, lietderīgs un gūst rezonansi sabiedrībā. (VSK.K.Li.3.; VSK.K.Li.4.) Radošai izaugsmei ir būtisks pašvērtējums un citu vērtējums. (VSK.K.Li.3.) 	<ul style="list-style-type: none"> Ģenerē jaunas mākslinieciskas idejas, paužot personisko attieksmi pret norisēm sabiedrībā, aktualitātēm mākslā, demonstrē radošumu (K.O.3.4.) Īsteno radošu projektu, sākot no idejas/tēmas/vēstījuma veida izvēles līdz prezentācijai. (K.O.3.1.; K.O.3.10.) Nosaka mērķi radošam projektam, izvēlas tā īstenošanai piemērotus dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus un prasmīgi tos izmanto. Nosaka darba tematu un ideju, demonstrējot savu pasaules redzējumu, laikmeta aktualitāti, un izmanto sociālās, kultūras un citu jomu informāciju. (K.O.3.3.) Argumentēti izvērtē sava mākslinieciskā snieguma vājās un stiprās puses. (K.O.3.1.) Akceptē vai iebilst dažādiem radošā projekta interpretācijas piedāvājumiem grupā, savu viedokli argumentējot. (K.O.3.8.) Dokumentē radošā procesa gaitu portfoliā, par to reflektē un teorētiski analizē. (K.O.3.1.; K.O.3.6.) Uzskatāmi un pārliecinoši prezentē savu radošo, pētniecībā balstīto un teorētiski aprakstīto darbu, izvēloties un pielāgojot uzstāšanās saturu, formu un izpildījumu situācijai un auditorijai, piedāvājot izvērtu savu izvēļu/apgalvojumu pamatojumu. Sadarbojas ar auditoriju, analizējot un diskutējot par sava darba rezultātu un pieņemot atšķirīgus viedokļus. (K.O.3.10.) Analizē rezultātu – raksturo dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļu izmantošanu vienā mākslas darbā, novērtē starpdisciplināru mākslas un kultūras notikumu laikmetīgas izpausmes, reflektē par to satura un formas māksliniecisko iedarbību un potenciālo sava darba nozīmi un pielietojumu. (K.O.2.2.) Skaidro atšķirības starp dažādiem mākslas produkta radīšanas mērķiem – mākslas darbs kā mākslinieciska un autora darbībai personiska vērtība, mākslas darbs kā komercprodukts, mākslas darbs kā pilsoniskās līdzdalības veidotājs, mākslas darbs kā sociāls vai politisks komentārs, mākslas darbs ar terapeitisku funkciju, mākslas darbs ar manipulatīvu funkciju un atsauca uz savu pieredzi jaunrades procesā. (K.O.4.5.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<p>Skaņdarba un priekšnesuma izveide no idejas līdz prezentācijai auditorijai, argumentēti novērtējot savu un citu māksliniecisko sniegumu. (K.O.3.2.; K.O.3.7.; K.O.3.8.; K.O.3.10.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Attīsta ieradumu patstāvīgi izvērtēt kultūras procesus, meklējot kopsakarības ar vēstures kontekstu, Latvijas valstiskuma, latviešu valodas un kultūras nozīmību tajos. (Vērtības – kultūra, Latvijas valsts, latviešu valoda; tīkumi – atbildība, gudrība) Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot sava radošā darba procesu un rezultātu, uzklusot dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem. (Vērtība – kultūra; tīkumi – gudrība, drosmība, savaldība, tolerance) Attīsta ieradumu radoši un mērķtiecīgi pašizpausties un gūt jaunu pieredzi dažādos mākslas veidos. (Vērtība – kultūra; tīkumi – gudrība, drosmība, savaldība, tolerance)
<p>Jēdzieni: mākslinieciska ideja, radošs process, māksliniecisks sniegums, interpretācija, mūzikas žanrs, stils, starpdisciplināritāte, satura un formas vienotība, estētika, ētika, oriģinalitāte, kvalitāte, koncepcija.</p>	

Temata apguves norise

Plāno radošā darba tapšanas procesu un resursus (realizē paralēli 1. un 2. tematam)	<ul style="list-style-type: none"> • Atbilstoši 1. temata darbībām, analizē savāktu informāciju, formulē ideju, izvēlas mērķauditoriju, plāno realizācijas laika grafiku – radošā projekta dienasgrāmatu (portfolio). • Plāno nepieciešamos resursus idejas realizācijai. • Plāno sagatavošanas procesu, nepieciešamos soļus, katrai aktivitātei nepieciešamo laiku. • Izvirza kritērijus projekta realizācijai, kvalitatīvajiem rādītājiem.
Sagatavo radošā darba pētniecības daļu (realizē paralēli 2. un 3. tematam)	<ul style="list-style-type: none"> • Pārskata un precizē ideju/problēmu/aktualitāti un formulē mērķi, uzdevumus un pētniecības jautājumu. • Apkopo informāciju, analizē, izvērtē un kritiski apraksta portfolio. • Raksta teorētisku komentāru savam jaunrades darbam pēc klasē kopīgi izveidotiem kritērijiem. Saskaņo tos un nosaka procentuālās attiecības abām darba daļām galavērtējumā.
Improvizē, sacer, pieraksta, vingrinās, sagatavo priekšnesumu (realizē paralēli 1., 2., 3. un 4. tematam)	<ul style="list-style-type: none"> • Sagatavo nošu materiālus, nepieciešamos mūzikas instrumentus, skaņurīkus u. c. materiālus, kas nepieciešami idejas realizācijai. • Improvizē, komponē, pieraksta muzikālās idejas un vingrinās, iestudējot instrumentālu skaņdarbu vai dziesmu izvēlētā tematikā un stilistikā. • Individuālā un/vai kolektīvā mākslinieciskās jaunrades procesā veido savu muzikālu priekšnesumu.
Koriģē, pilnveido un īsteno radošo darbu (realizē paralēli 3. un 4. tematam)	<ul style="list-style-type: none"> • Grupā prezentē savu radošā darba ideju, raksturo un pamato tā kultūras, sociālo, izklaides un tirgus vērtību. • Paškritiski pārskata sagatavoto muzikālo priekšnesumu un pētnieciskajā daļā izzināto, ja nepieciešams, veic korekcijas un pilnveido. • Veic izpēti par reklāmas nepieciešamību radošā projekta realizācijai konkrētai auditorijai. Izvēlas sev piemērotu prototipu un pēc reklāmas izveides pamatprincipiem izstrādā reklāmas materiālus – afišas, programmas, anotācijas, audio un videoreklāmas.
Prezentē, vērtē un analizē radošā un pētniecības darba pieredzi, savu un citu sniegumu un galarezultātu	<ul style="list-style-type: none"> • Reklamē radošo projektu. • Demonstrē galarezultātu – muzikālo priekšnesumu, kompozīciju koncertsituācijā un pētniecisko darbu konkrētai auditorijai, prezentācijā komentē darba saturu, ideju, teorētiskās un pētnieciskās atziņas. • Reflektē un grupā pārrunā realizētos mākslinieciskos un praktiskos risinājumus. Vērtē un analizē savu un pārējo dalībnieku māksliniecisko sniegumu un/vai sadarbības rezultativitāti. • Savstarpēji recenzē pētījuma teorētisko daļu pēc iepriekš izstrādātiem kritērijiem.

Mācību līdzekļi**Mācību materiāli**

Skola2030 mācību līdzeklis.

Vārdnīcas, mūzikas vēstures un teorijas avoti un mācību grāmatas, nošu krājumi.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar pieejamiem mūzikas instrumentiem, klavierēm, audio, videoaparāturu.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Laikmetīgās mākslas, mūzikas, teātra piemēri – klātienē apmeklējums vai video demonstrējums.

Starppriekšmetu saikne

Dizains un tehnoloģijas I	Dokumentu izveide, koplietošana. Vizualizācija (iegūtās informācijas apstrāde, noformēšana). Prezentācija, video, audio un attēlu apstrāde un izveide. Nošu rakstīšanas lietotnes, programmas.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Nodarbinātība kultūras jomā, karjeras izglītība.
Kultūra un māksla I (vizuālā māksla)	Sadarbība radošā procesa ietvaros. Var veidot laikmetīgas mākslas projektus, kuros līdzīga nozīme ir visiem mākslu veidiem vai tikai projektu mūzikā un vizuālajā mākslā. Piemēram, veidojot smilšu gleznas, otrs izpilda muzikālas improvizācijas uz atbilstoša mūzikas instrumenta u. tml. Var veikt pētniecības darbus, lai raksturotu mūzikas un mākslas savstarpējo ietekmi, saistību dažādos gadsimtos, mūsdienās u. tml. Iepriekš jāveido kritēriji, kas atbilst izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem, galarezultāta kvalitatīvajiem rādītājiem.

Metodiskais komentārs

<p>Saturs</p>	<p>Temata pieeja veidota tā, lai skolēnam būtu radīta iespēja visos tematos iegūtās zināšanas un prasmes realizēt praktiskā darbībā, kursa beigās pabeidzot un prezentējot radošu vai pētniecības projektu mūzikā.</p> <p>Temats tiek īstenots visā mācību periodā, plānojot darbu paralēli pārējo tematu apguvei, paredzot laiku gan radošā projekta plānošanai, gan individuālajam darbam, gan mācību uzdevumiem/vingrinājumiem, gan grupu darbam, gan darbam ar konsultantu/skolotāju. 5. temats ir visvairāk vērsts uz starpdisciplināritāti, jo tiek izmantoti arī citu mākslas veidu (vizuālās mākslas un/vai teātra mākslas) izteiksmes līdzekļi.</p> <p>Skolotāja uzdevums ir atbalstīt skolēnus viņu individuālajām vajadzībām pašvadītas mācīšanās nodrošināšanai un vadīt radoša vai pētniecības projekta piedzīvošanas un realizācijas procesu, kurā skolēni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izvērta mērķus radošam vai pētniecības darbam, rada idejas, pamato savu viedokli un īstenojamā projekta, priekšnesuma, pētniecības darba aktualitāti, ideju. Tā var būt gan jau esošas mūzikas interpretācija, gan muzikāla jaunrade, gan mūzikas pētniecība; • izvēlas idejas īstenošanai piemērotus dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus un prasmīgi tos izmanto; • īsteno radošu projektu, sākot no idejas/tēmas vēstījuma veida izvēles un beidzot ar prezentāciju; • sadarbojas kolektīvā muzicēšanas procesā. Sacer skaņdarbu, ievērojot žanru atšķirības un lietojot tam atbilstošos izteiksmes līdzekļus; • veido izvēlētas mākslinieciskās tēmas, idejas pētniecisko daļu, gatavojot tam arī ilustratīvus muzikālus demonstrējumus; • dokumentē projekta portfolio radošā procesa gaitu un vērtē māksliniecisko sniegumu, praktisko projekta veidošanas un emocionālo pieredzi, savstarpējās sadarbības prasmes (visa kursa laikā); • argumentēti analizē un izvērtē sava mākslinieciskā snieguma vājās un stiprās puses; • reflektē par personisko ieguldījumu muzicēšanas procesā, vērtējot māksliniecisko sniegumu, emocionālo pieredzi un savstarpējās sadarbības prasmes.
<p>Caurviju prasmes</p>	<p>Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: pašvadīta mācīšanās, jaunrade un uzņēmējspēja, sadarbība.</p>
<p>Papildu iespējas</p>	<p>Sadarboties ar citu Kultūra un māksla I kursu – Kultūra un māksla I (vizuālā māksla), Kultūra un māksla I (teātra māksla) un pamatkursa Literatūra I skolotājiem, lai plānotu skolēnu sadarbību radošajā procesā.</p> <p>Var veidot laikmetīgas mākslas projektu, kurā līdzīga nozīme ir vairākiem mākslas veidiem, piemēram, veidojot smilšu gleznas un izpildot muzikālas improvizācijas ar atbilstošu mūzikas instrumentu u. tml.</p> <p>Var veikt pētniecības darbus, lai raksturotu mūzikas un mākslas savstarpējo ietekmi, saistību dažādos gadsimtos, mūsdienās u. tml.</p>

Pielikumi

1. pielikums

Mācību priekšmetu kursu programmu paraugos lietotie kodi

Atsaucei uz standartu¹ mācību priekšmetu kursu programmu paraugos izmantoti šādi plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu (SR) un lielo ideju (Li) kodi. (Standarta pielikumi, kuros lietoti šie kodi, atrodami [Skola2030 tīmekļa vietnē](#).)

SR kodi

Piemērs:

VL. Mācību joma (visu mācību jomu apzīmējumus sk. tabulā)	VL.O.2.1. O. Kursa apguves līmenis (visu kursu apguves līmeņu apzīmējumus sk. tabulā)	2.1. Mācību jomas SR kārtas numurs standartā			
		<table border="1"> <tr> <td>2.1. Izvēlas, atlasa un izmanto informāciju no dažādiem avotiem sava teksta izveidei saskaņā ar konkrētajām vajadzībām un mācību mērķiem.</td> <td>2.1. Lai daudzpusīgi izzinātu noteiktu problēmu, jautājumu vai tematu un veidotu savu tekstu, mērķtiecīgi izvēlas, kārtā, analizē un vērtē informāciju, salīdzinot dažādos avotos publicēto tekstu saturu un tajos izmantotos valodas līdzekļus.</td> <td>2.1. Pēta valodas un literatūras jautājumu atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos, lai pēc noteiktiem kritērijiem izvērtētu informāciju un veidotu spriedumus par šo ziņu kvalitāti, aktualitāti un izmantojamību savu tekstu izveidei.</td> </tr> </table>	2.1. Izvēlas, atlasa un izmanto informāciju no dažādiem avotiem sava teksta izveidei saskaņā ar konkrētajām vajadzībām un mācību mērķiem.	2.1. Lai daudzpusīgi izzinātu noteiktu problēmu, jautājumu vai tematu un veidotu savu tekstu, mērķtiecīgi izvēlas, kārtā, analizē un vērtē informāciju, salīdzinot dažādos avotos publicēto tekstu saturu un tajos izmantotos valodas līdzekļus.	2.1. Pēta valodas un literatūras jautājumu atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos, lai pēc noteiktiem kritērijiem izvērtētu informāciju un veidotu spriedumus par šo ziņu kvalitāti, aktualitāti un izmantojamību savu tekstu izveidei.
2.1. Izvēlas, atlasa un izmanto informāciju no dažādiem avotiem sava teksta izveidei saskaņā ar konkrētajām vajadzībām un mācību mērķiem.	2.1. Lai daudzpusīgi izzinātu noteiktu problēmu, jautājumu vai tematu un veidotu savu tekstu, mērķtiecīgi izvēlas, kārtā, analizē un vērtē informāciju, salīdzinot dažādos avotos publicēto tekstu saturu un tajos izmantotos valodas līdzekļus.	2.1. Pēta valodas un literatūras jautājumu atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos, lai pēc noteiktiem kritērijiem izvērtētu informāciju un veidotu spriedumus par šo ziņu kvalitāti, aktualitāti un izmantojamību savu tekstu izveidei.			

Li kodi

Piemērs:

VSK. Vispārējās vidējās izglītības pakāpe	VSK.S.Li.6. S. Mācību joma	Li.6. Mācību jomas SR kārtas numurs standartā	
		<table border="1"> <tr> <td>6. Jebkurš informācijas avots, kas ataino norises sabiedrībā pagātnē un mūsdienās, ir vērtējams kritiski.</td> </tr> </table>	6. Jebkurš informācijas avots, kas ataino norises sabiedrībā pagātnē un mūsdienās, ir vērtējams kritiski.
6. Jebkurš informācijas avots, kas ataino norises sabiedrībā pagātnē un mūsdienās, ir vērtējams kritiski.			

Kursu apguves līmeņu apzīmējumi

V	Vispārīgais līmenis
O	Optimālais līmenis
A	Augstākais līmenis

Mācību jomu apzīmējumi

V	Valodu mācību joma	
	VL	Latviešu valoda
	VS	Svešvaloda
K	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	
S	Sociālā un pilsoniskā mācību joma	
D	Dabaszinātņu mācību joma	
M	Matemātikas mācību joma	
T	Tehnoloģiju mācību joma	
F	Veselības, drošības un fiziskās aktivitātes mācību joma	

¹ Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumi Nr. 416 "Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem".

2. pielikums

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas pamatkursā Kultūra un māksla I (mūzika) plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
K.Li.1. Katru laikmetu un sabiedrību raksturo tai specifiskas kultūras pazīmes, kas radoši tiek izteiktas dažādos mākslas veidos	
	K.O.1.1. Atšķir kultūru raksturojošās pazīmes nozīmīgākajos kultūrvēsturiskajos periodos un dažādos pasaules reģionos. Raksturo katra kultūrvēsturiskā perioda, reģiona un mūsdienu kultūru dažādību un mākslas starpdisciplināritāti. Saskata paralēles un atšķirības līdzīga satura viena mākslas veida darbā (vizuālā, audiālā, muzikālā, literārā, skatuviskā) un citos mākslas veidos.
	K.O.1.3. Analizē kultūras zīmju un simbolu lietojumu daudzveidīgajā audiovizuālajā mākslā un vērtē to izmantošanas iespējas individuālajā un kopienas saziņā un plašsaziņā.
	K.O.1.4. Savas vai grupā saskaņotas idejas īstenošanai radošā darbā vai projektā lieto vizuālās un audiovizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus, simbolus un zīmes. Argumentē savu izvēli.
	K.O.1.6. Atšķir dažādu mūzikas vēstures periodu un laikmetīgās mūzikas skaņdarbus un tos raksturojošos mūzikas valodas elementus (melodiju, skaņkārtu, ritmu, metru, tempu, dinamiku, mūzikas formu), analizē to lietojuma mērķus konkrētā komponista mūzikas valodā, pastarpināti atklājot sava laika sabiedrības vērtības un idejas. Raksturo stilistikas izpaušmes Latvijas komponistu mūzikā.
	K.O.1.7. Radošā muzikālā darbībā improvizē, izmantojot mūzikas izteiksmes līdzekļus (melodiju, skaņkārtu, ritmu, metru, tempu, dinamiku, mūzikas formu).
	K.O.1.8. Sadarbojas kolektīvā muzicēšanas procesā. Sacer skaņdarbu, ievērojot žanru atšķirības un lietojot tiem atbilstošos izteiksmes līdzekļus. Veido skandēšanas partitūru. Reflektē par personisko ieguldījumu muzicēšanas procesā, vērtējot māksliniecisko sniegumu, emocionālo pieredzi un savstarpējās sadarbības prasmes.

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
K.V.1.6. Lieto aktiermeistarības (runas, kustību, iztēles) elementus un sadarbojas verbālā, paraverbālā un neverbālā komunikācijā radošu uzdevumu īstenošanai.	
K.Li.2. Kultūras procesi un mākslas darbi pauž sabiedrības vērtības, to pārmantojamību un transformāciju, veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi	
	K.O.2.1. Vērtē klātienē piedzīvotos vai dokumentētus (video, audio, aprakstos) kultūras notikumus pēc mērķtiecīgi izvēlētiem kritērijiem. Individuāli kritiski reflektē par savu kultūras pieredzi un iedvesmu jaunradei. Grupā diskutē par māksliniecisko, intelektuālo un emocionālo pieredzi.
	K.O.2.2. Raksturo dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļu izmantošanu vienā mākslas darbā/kultūras notikumā, novērtē starpdisciplināru mākslas un kultūras notikumu laikmetīgas izpausmes, reflektē par to satura un formas māksliniecisko iedarbību.
	K.O.2.3. Vērtē mākslas darbu oriģinālu un to reproducēšanas nozīmi dažādos kultūrvēsturiskos periodos, oriģinālu nozīmi laikmetīgā mākslā, autentisku un globālu kultūras procesu atšķirības.
	K.O.2.4. Izzina klātienē un pēta Latvijas kultūras daudzveidību, analizējot kopīgo un atšķirīgo Latvijas materiālajā un nemateriālajā kultūras mantojumā (piemēram, kultūrvēsturisko novadu, tautu, kopienu kontekstā). Argumentē, kāpēc konkrēti kultūras artefakti tiek atzīti par kultūras mantojumu. Reflektē par sev nozīmīgo kultūras mantojumu.
	K.O.2.5. Raksturo Latvijas kultūras kanona vērtības dažādos kontekstos, mērķtiecīgi integrē kultūras mantojuma elementus radošā vai pētniecības (vizuālās mākslas, mūzikas, literatūras, teātra mākslas, starpdisciplinārā) projektā. Diskutē par Latvijas kultūras kanona vērtību un citu kultūras mantojuma elementu ietekmi Latvijas kultūrvides veidošanā.
	K.O.2.6. Salīdzina un interpretē tipoloģiski līdzīgus, bet dažādos vēsturiskos periodos tapušus mākslas darbus (vizuālajā mākslā, audiovizuālajā mākslā, arhitektūrā, mūzikā, literatūrā, teātra mākslā). Nosaka, kā tajos atspoguļotas konkrētās sabiedrības vērtības. Diskutē par jaunu tipu rašanos un laikmetīgās kultūras formu daudzveidību.

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
	K.O.2.7. Saskata kopsakarības starp vienaudžu mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm un mūsdienai, kā arī tradicionālajiem kultūras artefaktiem, kultūras varoņiem, zīmēm un simboliem, rituāliem, svētkiem, Latvijas reģionu kultūras vērtībām (piemēram, Latvijas kultūrvēsturiskie novadi, latgaliešu, lībiešu un suitu kultūrtelpa).
	K.O.2.8. Analizē savu kā mākslas darba uztvērēja (skatītāja, klausītāja, lasītāja), kultūras un sabiedriskos procesos iesaistīta dalībnieka pieredzi personiski nozīmīgu vērtību sistēmas veidošanā. Sarunā ar vienaudžiem prot pamatot savu viedokli par kultūras un mākslas nozīmi katra personībā.
	K.O.2.10. Komentē kultūras un mākslas praksē pieredzēto, piederības izjūtu savai dzīvesvietai un kultūrvēsturiskajam novadam, prezentē savu kultūras piederību un, diskutējot grupā, kritiski reflektē par kultūras nozīmi savas un vienaudžu identitātes veidošanā.
K.Li.3. Radošajā procesā, iedvesmojoties no kultūras konteksta un sabiedrības vajadzībām, paplašinās kultūras pieredzi, rodas jaunas idejas un inovācijas	
	K.O.3.1. Īsteno radošu projektu (piemēram, mākslas akciju, koncertprojektu, literāru jaunrades darbu, skatuvisku priekšnesumu, performanci), lai uzlabotu dzīves kvalitāti, veidotu estētisku vidi, paustu savu nostāju un risinātu sabiedrībai svarīgus jautājumus. Radošo procesu dokumentē, analizē, prezentē un par to reflektē.
	K.O.3.2. Analizējot un novērtējot kultūras izpausmes un mākslas darbus, izvēlas un prasmīgi izmanto noteiktam mākslas veidam piemērotas analīzes metodes. Lieto tās savas un citu vienaudžu māksliniecisku pašizpaušmju vērtēšanai.
	K.O.3.3. Nosaka mērķi radošam projektam, izvēlas tā īstenošanai dažādu mākslas veidu piemērotus izteiksmes līdzekļus un prasmīgi tos izmanto. Nosaka sava darba tematiku un ideju, demonstrējot savu pasaules redzējumu, laikmeta aktualitāti, un izmanto sociālās, kultūras un citu jomu informāciju, raksturojot to.
	K.O.3.4. Pamatojoties uz dzīves un mākslas procesu novērojumiem, estētiskiem un ētiskiem impulsiem, ģenerē jaunas mākslinieciskas idejas, formulē savu personisko attieksmi pret sabiedrībai un pašam nozīmīgām idejām un procesiem. Izvēlas radošā projekta mērķus atbilstoši formulēto ideju nozīmīgumam un īstenošanas iespējām.

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
	K.O.3.5. Pēta kultūras jomas un radošo organizāciju struktūru. Iepazīst šo jomu specifiskas profesijas (izstādes kurators, mūzikas izpildītāja vai literāta aģents, tulkotājs, kultūras projektu menedžeris, skaņu, gaismu operators, videooperators, režisors, producents u. c.), klātienē pētot profesijā strādājošos. Plāno un organizē sava radošā projekta gaitu, sadarbojas komandas veidošanā atbilstoši izvēlētai un iepazītā mākslas veida specifikai.
	K.O.3.6. Praksē pārbauda plānoto uzdevumu risināšanas paņēmienus radošā projekta īstenošanai, veido prototipus iecerētajam produktam, grupā pārrunā un izvēlas idejai atbilstošāko, konkrētai situācijai piemērotāko un realizācijā iespējamu risinājumu. Dokumentē eksperimentu un risinājumu izvēles gaitu.
	K.O.3.7. Izvērtē radošā projekta mērķu realizāciju un īstenošanas procesu, t. sk. izvēlēto māksliniecisko līdzekļu iedarbību uz skatītāju vai radošā darba uztvērēju, darba procesu un sava vai katra grupas dalībnieka ieguldījumu mērķa sasniegšanā. Analizē vai modelē, kā šo produktu uztvers citi (piemēram, cita paaudze, kopiena, reģiona kultūrai piederīgie).
	K.O.3.8. Radošā projekta vai literāra darba radošā interpretācijā saskata un izvērtē domubiedru grupas un profesionāļu viedokļus par atšķirīgu līdzekļu izmantošanu līdzīgas tematikas darbos, akceptējot dažādus viedokļus. Argumentācijai izmanto avotus, t. sk. tīmekļa resursus, ievērojot atsauču lietošanu un autortiesību normas.
	K.O.3.9. Piedzīvo radoša procesa un jaunrades prieku, pozitīvas emocijas vizuālajā mākslā, mūzikā, literārā darbībā, skatuviskā priekšnesumā vai uzvedumā, improvizācijā un rezultatīvā komandas sadarbībā.
	K.O.3.10. Uzskatāmi un pārliecinoši prezentē savu radošo vai pētniecības darbu, izvēloties un pielāgojot uzstāšanās saturu, formu un izpildījumu situācijai un auditorijai, piedāvājot izsvērtu savu izvēļu/apgalvojumu pamatojumu. Sadarbojas ar auditoriju, analizējot un diskutējot par sava darba rezultātu un pieņemot atšķirīgus viedokļus.

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
K.Li.4. Kultūras procesi rada pārmaiņas sabiedrībā. Mākslas darbiem ir mākslinieciska, sociāla un ekonomiska vērtība	
	K.O.4.1. Patstāvīgi spriež par kultūras procesiem un mākslas darbiem (vizuālajiem, audiālajiem, audiovizuālajiem, literārajiem, skatuves, starpdisciplinārajiem), lai salīdzinātu savā laikmeta kultūras un mākslas procesus, to māksliniecisko potenciālu un nozīmi sabiedrības vērtību veidošanā un prezentēšanā. Saskata mākslas, kultūras un citu cilvēka dzīves jomu (zinātņu, politikas, sadzīves, reliģijas) kopsakarības konkrētos kultūrvēsturiskos periodos un mūsdienās un diskutē par tām.
	K.O.4.2. Analizē personību (mākslinieku, arhitektu, mūziķu, komponistu, literātu, tulkotāju, aktieru, režisoru u. c.) lomu kultūras un mākslas vēsturē, kultūras un sabiedriskajos procesos mūsdienās, viņu ietekmi uz jaunu stilu veidošanos un pārmaiņām sabiedrībā.
	K.O.4.3. Radošā projektā pēta un analizē mākslas valodas iespējas sabiedrības saliedēšanā un iecietības veidošanā mūsdienās, kultūras ietekmi uz sabiedrības procesiem.
	K.O.4.4. Pamatojoties radošajā projektā gūtajā pieredzē, raksturo situācijas, kurās kultūras mantojums vai tā elementi kļūst par radošās ekonomikas vai uzņēmējdarbības resursu, mākslas darbi un kultūras procesi izprotami kā tautsaimniecības resursi ar noteiktu māksliniecisku un tirgus vērtību, prognozējamu auditoriju un lietotājiem. Diskutē par laikmetīgās mākslas iespējām kritiski vērsties pret patēriņniecības ideoloģiju un tās negatīvajām sekām.
	K.O.4.5. Skaidro atšķirības starp mākslas produkta radīšanas mērķiem – mākslas darbs kā mākslinieciska un autora darbībai personiska vērtība, mākslas darbs kā komercprodukts, mākslas darbs kā pilsoniskās līdzdalības veidotājs, mākslas darbs kā sociāls vai politisks komentārs, mākslas darbs ar terapeitisku funkciju, mākslas darbs ar manipulatīvu funkciju.
	K.O.4.6. Novēro, pēta, analizē un diskutē par vienaudžu kultūras interesēm un izklaides vajadzībām, lai izprastu kultūras piedāvājuma un pieprasījuma mainīgumu.

3. pielikums

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot vispārējās vidējās izglītības pakāpi

1. Kritiskā domāšana un problēmrisināšana:

- 1.1. mērķtiecīgi formulē precīzus jautājumus, lai kritiski analizētu kompleksas situācijas un abstraktas idejas. Izzina kontekstu, to analizē, kritiski izvērtē, kā arī sintezē un interpretē informāciju, lai sasniegtu konkrētu mērķi. Gūst vispusīgu, precīzu informāciju par kompleksiem jautājumiem, izvērtē tās ticamību un analizē, kādēļ atsevišķās situācijās iegūt ticamu informāciju ir grūti;
- 1.2. kompleksās situācijās spriež no konkrētā uz vispārīgo un no vispārīgā uz konkrēto. Pamana loģiskās argumentācijas kļūdas savos un citu izteikumos, novērš tās. Argumentē, pierādot izteiktā apgalvojuma ticamību un veidojot pamatotus secinājumus;
- 1.3. nosaka aktuālas vajadzības, precīzi formulē kompleksu problēmu un pamato nepieciešamību to risināt, izvirza mērķi, piedāvā vairākus risinājumus, izvērtē tos attiecībā pret mērķi, izvēlas īstenot labāko;
- 1.4. kompleksās, neskaidrās situācijās patstāvīgi izstrādā problēmas risinājuma plānu un īsteno to, izvēloties, lietojot un pielāgojot piemērotas problēmrisināšanas stratēģijas, elastīgi reaģē uz neparedzētām pārmaiņām, izvērtē paveikto un gūtos secinājumus izmanto arī citā kontekstā.

2. Jaunrade un uzņēmējspēja:

- 2.1. interesējas par atklājumiem un inovācijām, proaktīvi meklē jaunas iespējas, kā efektīvi uzlabot savu un citu dzīves kvalitāti, rosina uzlabot esošo situāciju, pieņem nepieredzētus, kompleksus izaicinājumus, saglabā emocionālu līdzsvaru un atvērtību nenoiteiktības apstākļos;
- 2.2. raugoties uz situāciju no dažādiem skatpunktiem, pamana jaunas iespējas, mērķtiecīgi un elastīgi izmanto vai attīsta pats savas ideju radīšanas stratēģijas, lai nonāktu pie jauniem un noderīgiem risinājumiem, efektīvi organizē resursus (cilvēku, zināšanu, kapitāla, infrastruktūras), lai īstenotu savu iecerī, patstāvīgi meklē, izvērtē un atbildīgi izmanto citu idejas, kā arī piedāvā savas, lai iedvesmotu citus;
- 2.3. gan patstāvīgi, gan grupā attīsta ideju ilgtspējīgā piedāvājumā, kļūdas un grūtības izmanto kā iespēju izaugsmei.

3. Pašvadīta mācīšanās:

- 3.1. regulāri un atbilstoši savām vajadzībām izvirza īstermiņa un ilgtermiņa mērķus, formulē kritērijus, pēc kuriem izvērtēt, vai mērķis ir sasniegts, plāno mērķa īstenošanas soļus, uzņemas atbildību par savu lomu soļu īstenošanā un mērķu sasniegšanā;
- 3.2. patstāvīgi un regulāri analizē un reflektē par savas darbības saistību ar emocijām, personiskajām īpašībām un uzvedību, rod veidus, kā attīstīt spējas pārvaldīt savu domāšanu, emocijas un uzvedību;
- 3.3. patstāvīgi izvēlas, pielāgo un rada savas domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās;
- 3.4. pieņemot atbildīgus lēmumus, vada emocijas sociāli pieņemamā veidā un orientējas uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem;
- 3.5. patstāvīgi izmanto kritērijus, kas palīdz īstenot darba uzraudzīšanu un pilnveidošanu, izvērtē, apkopo un turpmākā darba procesā mērķtiecīgi izmanto gūto pieredzi.

4. Sadarbība:

- 4.1. plāno un īsteno personisko un grupas mērķu sasniegšanai nozīmīgu, cieņpilnu verbālu, neverbālu un digitālu komunikāciju;
- 4.2. piedalās gan viendabīgas, gan neviendabīgas grupas darba procesā, pieņem viedokļu atšķirības, dalībnieku dažādo pieredzi un spējas, prognozē, novērš un risina domstarpības un konfliktus, tostarp digitālā vidē;
- 4.3. mācību procesā un sabiedriskajā dzīvē apzināti orientējas uz kopīgo labumu un grupai nozīmīgu mērķu sasniegšanu, spēj pārstāvēt savas un respektēt citu intereses, ja grupas un paša vajadzības atšķiras.

5. Pilsoniskā līdzdalība:

- 5.1. skaidro un pamato savu skatījumu par kopsakarībām gan vietējā, gan globālā mērogā, izvērtē individu, sabiedrības un vides mijiedarbību;
- 5.2. balstoties savās vērtībās un cienot citu vērtības, izsvērti izvēlas pasākumus un ikdienas situācijas, kurās iesaistīties un iesaistīt citus, cieņpilni pamatojot savu nostāju, prot atteikties, ja pasākums neatbilst vērtībām, un spēj nepakļauties grupas spiedienam, paliekot saistīts ar tiem, kuriem nepiekrīt;

- 5.3. skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par tām atbildību ikdienas situācijās, lokālos un globālos procesos;
- 5.4. patstāvīgi un kopā ar citiem gūst pieredzi, iesaistoties risinājumu meklēšanā un īstenošanā, kas palīdz uzlabot dzīves kvalitāti.

6. Digitālā pratība:

- 6.1. lai īstenotu daudzveidīgas ieceres, mērķtiecīgi izvēlas vai pielāgo un efektīvi izmanto atbilstošas digitālās tehnoloģijas;
- 6.2. analizē digitālās komunikācijas ieguvumus un riskus, atbildīgi uzvedas un komunicē digitālajā vidē atbilstoši savām un citu interesēm;
- 6.3. kritiski analizē mediju radīto realitāti un informācijas ticamību, uzņemas atbildību rīkoties, lai novērstu nekvalitatīva mediju satura radīto ietekmi, un, radot savu mediju saturu, ievēro privātuma, ētiskos un tiesiskos nosacījumus;
- 6.4. analizē un novērtē tehnoloģiju lomu dažādos kontekstos, izvērtē veselīgus un drošus tehnoloģiju lietošanas paradumus, ievēro un pielāgo tos savām vajadzībām, reflektē par savu digitālo identitāti un tās atbilstību savām un sabiedrības interesēm.

4. pielikums

Skolēnam attīstāmie ieradumi pamatkursos Kultūra un māksla I

1. Attīsta ieradumu pilnveidot savu kultūras pieredzi, apmeklējot kultūras pasākumus, institūcijas, kultūras vēsturei nozīmīgas vietas, patstāvīgi lasot sev interesējošu literatūru un pēc konkrētām, katram mākslas veidam atbilstošām pazīmēm vērtējot kultūras piedāvājuma kvalitāti.
2. Attīsta ieradumu lietpratīgi un atbildīgi atlasīt, lietot un salīdzināt daudzveidīgus digitālus avotus (digitāli arhīvi, datubāzes, muzeji, bibliotēkas) kultūras satura apguvei, kultūras mantojuma pētniecībai un digitalizācijai, un mērķtiecīgi tos izmantot savā darbā.
3. Attīsta ieradumu patstāvīgi izvērtēt kultūras procesus, meklējot kopsakarības ar vēstures kontekstu, Latvijas valstiskuma, latviešu valodas un kultūras nozīmību tajos.
4. Attīsta ieradumu cieņpilni izturēties pret savas un citu tautu kultūru, citu kopienu kultūras mantojumu, pieņemot atšķirīgu viedokli.
5. Attīsta ieradumu piedalīties kultūras mantojuma saglabāšanā, praktizēšanā, interpretācijā un tā pārradē.
6. Attīsta ieradumu izzināt, saglabāt un nodot tālāk ģimenes un kultūras tradīcijas.
7. Attīsta ieradumu darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, uzņemoties atbildību par saviem lēmumiem.
8. Attīsta ieradumu radoši un mērķtiecīgi pašizpausties un gūt jaunu pieredzi dažādos mākslas veidos.
9. Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot sava radošā darba procesu un rezultātu, uzklausat dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem.
10. Attīsta ieradumu dažādās kultūrvidēs, kultūras un ikdienas norisēs cieņpilni un ar labvēlību izturēties, akceptējot konkrētajai videi atbilstošu uzvedības modeli, vispārpieņemtus ētikas principus un normas.

5. pielikums

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas pamatkursu tematu pārskats

Kultūras pamatu pamatkurss (vispārīgajā mācību satura apguves līmenī)

<p>1. Kultūras izpratne un izpaušmes sabiedrībā</p> <p>Kā atšķiras dažādu laikmetu mākslas darbi un ko tie stāsta par sava laika sabiedrības vērtībām?</p> <p>Kā fiksēt savu intelektuālo un emocionālo kultūras pieredzi, formulēt savas personības izaugsmē būtiskas ētiskas un estētiskas vērtības?</p>	<p>2. Kultūras piederība un identitāte</p> <p>Kā pilnveidot savu personību, līdzdarbojoties kultūras aktivitātēs, jaunradē, kopienas tradīcijās, stiprinot piederību vietai, valstij, kopienai?</p>	<p>3. Kultūras mantojuma daudzveidība</p> <p>Kā izzināt kultūras mantojumu un piedalīties tā saglabāšanā, uzturēšanā un pārrādīšanā?</p>	<p>4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums</p> <p>Kā izprast kultūras auditorijas vajadzības un radīt sociāli un ekonomiski nozīmīgu kultūras un mākslas produktu?</p>
---	--	---	---

Kultūra un māksla I (vizuālā māksla/mūzika/teātra māksla) pamatkursi (optimālajā mācību satura apguves līmenī)

<p>1. Kultūras izpratne un izpaušmes sabiedrībā</p> <p>Kultūras noteiktais dzīvesveids. Kultūras izpaušmju, vērtību mainība laikā.</p>	<p>2. Kultūras mantojuma daudzveidība Kultūras mantojums</p> <p>personiskajā un ikdienas pieredzē. Mantojuma veidošanās un nozīme. Dažādu mantojuma veidu saglabāšana, praktizēšana un tālāk nodošana.</p>	<p>3. Kultūras piederība un identitāte</p> <p>Kultūras nozīme savas un vienaudžu identitātes veidošanā: valoda un kultūrtelpa.</p> <p>Latviskās kultūrtelpas saglabāšana. Kultūras piederība un identitāte daudzveidīgā kultūrvidē.</p>	<p>4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums</p> <p>Kultūras produkta patēriņš. Profesionālās nodarbinātības iespējas kultūras jomā un radošajās industrijās.</p>	<p>5. Radošā/pētniecības procesa pieredze</p> <p>Tēls un ideja laikmeta kontekstā. Mākslas izteiksmes līdzekļu starpdisciplināritāte radošā darbībā.</p>
---	---	--	--	---

Literatūra I pamatkurss (optimālajā mācību satura apguves līmenī)

<p>1. Antīkais literatūrā</p> <p>Antīkās pasaules kultūras zīmju lasījums dažādu laiku literatūrā. Varoņa tēla daudzveidība tolaik un tagad.</p>	<p>2. Viduslaiki literatūrā</p> <p>Viduslaiku kultūras divdaļība: kristietības un tautas kultūras zīmju meklēšana un jaunu zīmju radīšana literatūrā.</p>	<p>3. Renesanse literatūrā</p> <p>Cilvēka pašvērtības, mākslinieciskās daudzveidības attīstība un renesanses laika ideju interpretācija citu laikmetu literatūrā.</p>	<p>4. Klasicisms literatūrā</p> <p>Klasicisma laikmeta kultūras zīmes – normas un to pārkāpšana dažādu laikmetu literatūrā.</p>	<p>5. Romantisms literatūrā</p> <p>Radošas personības unikalitāte un neparastums. Ikdienību noliedzoši ceļa meklējumi cauri laikiem.</p>	<p>6. Reālisms literatūrā</p> <p>Atšķirīgais un līdzīgais reālista virziena literatūrā. Sociālās vides nozīme, personības vērtību atveide literatūrā.</p>	<p>7. Modernisms literatūrā</p> <p>Jaunas formas un satura meklējumi un eksperimenti literatūrā.</p>	<p>8. Postmodernisms un laikmetīgās literatūras aktualitātes</p> <p>Iepriekšējo kultūras vērtību jaunā dzīvē un mākslinieciskās pašizpaušmes daudzveidība.</p>
---	--	--	--	---	--	---	---

6. pielikums

Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi (mūzika)

Izmantošanas nolūks	Mācību līdzekļu veids	Mācību līdzekļi
Mācību stundu sagatavošanai un demonstrējumiem	Metodiskie materiāli skolotājam	Nošu partitūras, uzskates materiāli, atgādnēs, papildliteratūra
	Darba pieredumi	Dažādi kancelejas pieredumi
	Mūzikas instrumenti	Klavieres, kokle, ģitāra vai cits mūzikas instruments, kura spēli pārvalda mūzikas skolotājs; didaktiskās spēles, kas saistītas ar mūziku, komponistiem
	IT un ierīces, kuras ir savietojamas ar IT	Digitālās planšetes (vienas klases darba nodrošināšanai – komplekts koplietošanai); projektors; datu kamera; skandas; audioieraksta sistēma; mikrofons; videokamera; interaktīvā tāfele
Skolēniem darbam (individuālajam /pāru/grupu darbam)	Mācību materiāli	Nošu lapas (burtnīcas), zīmulis, dzēšgumija, darba lapas
	Kolekcijas	Mūzikas ierakstu kolekcija
	Papīrs	A4, A3 zīmēšanas papīra lapas, loksnes
	Papildmateriāli	Uzskates materiāli grupu/pāru darbiem; pakāpju skala, klaviatūra, komponistu attēli; plakāti ar mūzikas instrumentiem, orķestru izvietojumu; nošu pultis, spogulis, kamertonis, metronoms, tāfele ar nošu līnijām
	Mūzikas instrumenti, instrumentārijs	Klavieres, sintezators, ukulele, ģitāra, blokflautas, kokle, citi mūzikas instrumenti (atbilstoši skolēnu un skolotāja izvēlei), Orfa instrumentārijs, dalītais metalofons, skanošās caurules (ar hromatismiem), stabules, kociņi, trijstūris, tridekšnis, sietiņš, tamburīns, zvaniņi, šeikeri; mazās un lielās bungas; rokas bungas, zvārgulis, koka kaste ("kumeliņš"), marakass, <i>guiro</i> , <i>agogo</i> (koka), šķīvji, kastaņetes, džamba, kaste (kahons), bongo, katliņš, lietus koks, robdēlis, tarkšķis, svilpaunieki, vargāns

Izmantošanas nolūks	Mācību līdzekļu veids	Mācību līdzekļi
Skolēniem informācijas ieguvei	Drukātā izziņas literatūra	<p>Vārdnīcas, mūzikas literatūras, vēstures un mūzikas teorijas mācību grāmatas</p> <p>Avotiņa, A., Blūma, D., Līdaka, A., Ņefedova, I., Šmite, E. <i>Latvijas kultūras vēsture</i>. Rīga : Zvaigzne ABC, 2003.</p> <p>Avramecs, B., Muktupāvels, V. <i>Mūzikas instrumentu mācība. Tradicionālā un populārā mūzika</i>. Rīga : Musica Baltica, 1997.</p> <p>Bērks, P. <i>Kultūru hibriditāte</i>. Rīga : Mansards, 2013.</p> <p>Bonami, F. <i>Es arī tā mācētu</i>. Rīga : Neputns, 2015.</p> <p>Cimdiņa, A., Hanovs, D. (red.) <i>Latvija un latviskais. Nācija un valsts idejās, tēlos un simbolos</i>. Rīga : Zinātne, 2010.</p> <p>Gīrcs, K. <i>Kultūru interpretācija</i>. Rīga : AGB, 1998.</p> <p>Gombrihs, E., H. <i>Mākslas vēsture</i>. Rīga : Zvaigzne ABC, 1997.</p> <p>Hanovs, D. <i>Šeit, visur un tagad... Globalizācija Latvijā: konteksti, diskursi, dalībnieki</i>. Rīga : Drukātava, 2008.</p> <p>Vīķe-Freiberga, V. <i>Kultūra un latvietība</i>. Rīga : Karogs, 2010.</p>
	Elektroniskie izziņas avoti	<p><i>Kultūras izpratnes un izpausmes rokasgrāmata</i>. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 28. septembrī]. Pieejams: http://www.unesco.lv/files/OMC-CulturalAwareness-Report-LV-NET_b5413956.pdf</p> <p>Letonika.lv . [tiešsaiste; skatīts 2020. g. 3. janvārī]. Pieejams: https://www.letonika.lv/</p> <p>Muzeju kolekciju tīkls. [tiešsaiste; skatīts 2020. g. 3. janvārī]. Pieejams: www.meandrs.lv/</p> <p>Nacionālā Enciklopēdija. [tiešsaiste; skatīts 2020. g. 3. janvārī]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/</p> <p><i>Latvijas kultūras kanons</i>. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 4. decembrī]. Pieejams: https://kulturaskanons.lv/</p> <p><i>Periodika</i>. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 4. decembrī]. Pieejams: http://www.periodika.lv</p> <p><i>Radoša kultūras mantojuma komunikācija</i>. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 28. jūnijā]. Pieejams: http://www.unesco.lv/files/UNESCO_RadosaKulturasMantojumaKomunikacija_A5_148x210_WEB_small_1db7063a.pdf</p> <p><i>Zudusī Latvija</i>. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 4. decembrī]. Pieejams: http://www.zudusilatvija.lv/</p> <p>Digitālie mācību materiāli. [tiešsaiste; skatīts 2020. g. 5. janvārī]. Pieejams: http://www.lnkc.gov.lv</p>
	Uzskates materiāli	Atgādnēs, plakāti, fotogrāfijas, videofilmas
Piederumi, iekārtas, ierīces mācību vides nodrošināšanai		Pilnīgi aptumšojami logi; krīta tāfele vai tumša siena, kas krāsota ar speciālo krāsu (paraugs – LNB Virtakas klase), dažādu krāsu krīti; projektor, audio/video iekārtas, mūzikas instruments (klavieres), nošu pultis
Mācību darbnīca mūzikas nodarbībām		Galdi (vai pārnēsājamas koka virsmas), iespēja izbīdīt galdus, atstājot brīvu vietu; nošu pultis, telpa, kurā skolēniem pieejami mūzikas instrumenti, var būt arī skaņu aparātūra vingrināšanās nolūkiem

**DOMĀT.
DARĪT.
ZINĀT.**

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt un pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai, lai skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

Valsts izglītības satura centrs

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē